

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Orationibus lacvlatoriis Libri IV. Ascetici, Seu ad exercitationem spectantes

Balinghem, Antoine de

Antverpiae, 1618

Liber IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51085](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51085)

DE ORATIONIBVS
IACVLATORIIS
LIBER IV.

CAPVT I.

*De tribus orationum iaculatoriarum
effectis.*

TRADVNT Theologi, harum
orationum, vt & caterarum
quæ ab homine charitate præ-
dito fiunt, primarios fructus
esse tres. Vnus est satisfactio,
alter impetratio, deinde meritum: satisfa-
ciendi quidem vi pollet oratio iaculatoria,
quia & actio bona est & exercetur (id enim
ponimus) à persona Deo grata, estque opus
laboriosum: Etenim si sola fiat cogitatio-
ne, eâ se mens in Deum erigit, quod cum
nisi vehementiori mentis applicatione non
perficiatur, magnam in ea necesse sit tum
carneæ molis ac sensuum, tum animi lu-
ctam, certamenque interuenire. Vnde il-

Cc 4 lud

3.12. 12. illud Ecclesiasticis frequens. *Meditatio carnis est afflictio*. Si verò orationi vox adhibetur cum ea peculiarem laborem, corpori que fatigationem accersat, non est ei quidē certè satisfaciendi facultas adimenda; quam sibi ex sacris scripturis etiam vindicat. *Bona est* (inquit e.12. Angelus ad Tobiam) *oratio cum ieiunio & elemosyna magis quàm thesauros auri recondere*. Et quamquam illico subiiciatur: *Quoniam elemosyna à morte liberat, & ipsa est que purgat peccata, & facit inuenire misericordiam, & vitam eternam*: quasi verò mortis liberatio, purgatio que peccatorum vni elemosynæ accubenda videantur. Falsò, cum enim tria hæc generatim æquiparentur, quod de vno, idem de cæteris asserendum.

Alterum propositū erat impetratio, cuius quidem tot Christi extant promissa. vt de ea Matth. 7. nisi incredulus dubitare nemo possit. *Petit, Luc. 11. inquit, & accipietis: Et, omnis qui petit accipit, qui querit inuenit, & pulsanti aperietur*. Item, si quid Ioan. 16. *petieritis patrem in nomine meo dabit vobis*. Quæ quidem de oratione vniuersè dicta, iaculatoriis neganda non sunt; iis itaque tum animi corporisque beneficia, ea que vniuersa (vt verbo complectar) quæ nobis, aut necessaria sunt aut vtilia impetrantur.

Lib. de oration. Quemadmodum enim vt præclarè Chrysostomo est obseruatum, quarum rerum corpori necessarius est vsus, earum nullam necesse

tura homini impertit, at eum quidē nudum omnino, rerumq; omnium egentissimum in lucē emittit. Verū largitur ei manus, quarū vsu omnia sibi ipse arte industriâq; suâ provideat: quæ propterea scitè à nōnullis organum organorum appellantur, quòd earū adminiculo tum vniuersa confici instrumenta, tum cibus, vestis, tectum, arma etiam, quidquid denique desiderat mortalium vita, facillè queat apparari: sic etiam in ea vita, quæ mente animoque continetur, planè est homo rerum omnium inops, nec quidquam nisi diuinâ ope fultus non modò operari, sed ne effari quidem, aut cogitare potest. Verū datum est ei organum organorum, id est, oratio, cuius præiudicio, dummodo eâ norit vti, vniuersa quantumlibet ardua, atque supra humanas vires, facillè consequatur.

Meritum (is enim erat tertius orationis effectus) ita arctis cum ea vinculis cohæret, vt numquam absit; impetret nec ne quod postulatum est. Oratio itaque meretur semper vberiore cum gratiam, tum gloriam, si modò ab homine iusto, & quemadmodum oportet fusa sit. Cuius rei testimonium extat grauissimum in sacris litteris; *Cum oraueris* (inquit Christus Dominus) *intra in cubiculum* Matth. 6 *tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.*

Ex quibus sanè verbis Dominus vult intelligi orationem esse opus bonum, cui libè, decenterque fiat, sua sit merces: vnde rursus efficitur orationem esse meritoriam, quandoquidem merces merito iustè proprièque respondeat.

C A P V T II.

Fusior explicatio tertij effectus, & utrum orationes iaculatoriaè minùs mereantur, quia breviores.

EX iis conditionibus, quibus studiosa actionis qualiscumque augetur mèritum, aliæ augent etiam eius bonitatem moralem (vt vocant) actionemque ipsam intrinsecus efficiunt meliorem: Aliæ non superioris quidem generis sunt quantitas maior, ad hæc intentio, tum libertas, postea difficultas, denique finis præstantior. Posterioris ferè sunt tum mora, quæ adhibetur actioni, tum sanctimonia efficientis eam; quò enim hæc utraque tam vnius, quàm alterius generis maiora existunt, & ampliora, hoc etiam (si cetera quidem sint paria) quam perficient studiosam actionem, ea sanè maiorem promerbitur tum gratiam, tum gloriam.

Quæ quidem doctrina haud parum (atque illud maximè de diuturniore mora) videtur derogare de iaculatoriarum quæ plurimum

ritimum breuiiores sunt, tum merito, tum auctoritate. Etenim si vt quisque orat diutiùs, ita meretur, magis: quantulum mereatur is qui id ipsum momento aut breuissimo aliquo tempore præstat? Verùm benè res habet non constare meritum omne temporis mensurâ, neque verò præcipuam eius partem: quandoquidem ab ijs quæ prioris sunt generis, dependeat imprimis studiosæ actionis meritum, quæ quidem hisce nostris aspirationibus non deesse, sic paucis explico.

Quantitas auget, exaggeratque meritum operis (plus namque meretur qui dat aureos centum egeno, quàm qui vnicum modò) quia ab ea ipsa efficitur studiosæ actionis materia præstantior, à qua quidem pendet imprimis ipsius meritum. Quocirca si iaculatoriæ quamquam perbreui, nobilior subiecta sit materia quàm sit ea in qua versatur longior oratio, maiorem profectò tum laudem, tum mercedem consequetur; Occupetur itaque illa diuini amoris actionibus, hæc autem inferiori alicui virtuti insistat, tum planù est illâ (cæteris paribus) huic, & gloriâ & merito longè esse superiorem.

Quamquam id quidem negari non potest actionem, quâ diligitur Deus super omnia toto corde, mente, anima atque viribus omnibus, longiori tempore productâ, magis valere, quàm ea quæ momento ab-

rumpi.

rumpitur. Verum quotusquisque est, qui possit inter orandum, diutius diuini amoris exercitio, immorari? cum id sit potissima contemplationis pars, quæ tum ob corporis vi magna deorsum nitentis pondus, tum ob virium imbecillitatem, tum ob relictitatem, penè temporis puncto perficitur.

2. r. q.
180. art.
3.

Hom. 5.
in Eze-
chiel.

Quod quidem variis locis traditur tum à Sancto Thoma, tum à Gregorio in hæc verba. Mens nostra stare in cogitatione non valet, sed omne quod de æternitate perspiculum & in ænigmate conspicit; quasi furtim hoc, & per transitum videt: loquitur autem Gregorius, non modò de intelligentia, sed multo maximè de voluntate, amorisque affectione, cuius exercitio, finis, perfectioque contemplationis omnis continetur. Atque id ipsum docet ad illa Iobi verba: *quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurri eius*. Venas (inquit) superni susurri, auris cordis furtiuè suscipit, quia subtilitatem locutionis intimæ, afflata mens, & raptim & occultè cognoscit.

Lib. 5.
moral.

Et non ita multò post. Vix susurri venas apprehendimus, quia ipsi quoque mira eius opera raptim, tenuiterque pensamus. In eadem sententiâ Bernardus, qui posteaquam contemplationem vocasset silentium in celo, id est in anima iusti, alludens ad certum de Apocalypsi locum hæc habet. *Quamdiu sumus*

Lib. de
amore
Dei c. 4.

sumus in hac vita, hoc felicissimæ pacis silentio in cælo, id est in anima iusti, quæ sedes est sapientiæ, aliquando fruitur affectus, sed hora est dimidia, vel quasi dimidia, intentio verò de reliquiis cogitationis, diem festum perpetuum agit tibi.

Quo loco per dimidiam vel quasi dimidiam horam accipe cum P. Soarez, non quidem quod verba ipsa sonare videntur, sed breuissimam huiusce actionis morâ. Quod quidem haud parum tum excellentiam tum præstantiam, tum meritum iaculatoriarum commendat, quod ipsum contemplationis apicem extremum iam tandem post multos sudores adeptus animus eas ferè solas adhibeat, iisque exiguo licet pascatur tempore, quando quidem ob rationes dictas tam sublimi amoris operatione, quæ est contemplationis quasi adeps, nemo valeat diutiùs distineri, neque in hac vinaria cella longiores moras trahere.

Neque verò id proprium est contemplationis, ut eius actiones iaculatorijs consentiant, verum quælibet oratio, maximè quæ mente perficitur, ut frugifera sit ac salutaris, illas ipsas iaculatorias adhibeat necesse est. In confesso namque est omnes apud spiritualis vitæ peritos, tum demum res diuinas meditati suum operæ constare fructum, quando post diuturniorem mentis inuestigationem

ac

Lib. 2. de
orat.
c. 10.

ac ratiocinationem, prorumpit tandem in
pium aliquem affectum erga Deum: qui qui-
dem affectus cum modico duret tempore,
vt experientia constat (neque enim ferre pos-
sit humana imbecillitas diuturniores illas
animi motiones) meritò ad iaculatorias ora-
tiones est reuocandus. Quæ quidem medi-
tanti, scilicet voluntate iam excitatâ atque
commotâ, frequentius iterandæ sunt. Quod
sanè ita est vtile, vt in eo positum sit totum
meditationis momentum.

Atque hoc ipsum est quod cælestes facti-
tant ciues apud Isaiam, cum diuinæ maiesta-
tis admiratione suspensi creberrimè quasi
iaculantur illud: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Do-
minus Deus exercituum*: eò fit, vt à D. Ioanne
Apoc. 4. dicantur requiem non habere die, ac nocte,
id est nunquam omnino cessare à laude Dei.
Neque verò vlla erat SS. Dauidi orandi ra-
tio familiarior, quàm hæc quæ iaculatoria-
rum repetitione constat. Siquidem comple-
ctebatur is animo vnâ aliquam excellen-
tiam earum, quæ diuinam naturâ perficiunt,
quâ benè intellectâ, menteque iam cælesti
lumine completâ, erumpebat is, breuioribus
hisce aspirationibus in vehemētissimos vo-
luntatis affectus, quarum frequenti repeti-
tione eandem continuabat animi motio-
nem. Cuius quidem rei tam occurrunt fre-
quentia exempla, vt superfluum videatur ips

recensendis diutiùs immorari.

In ijs illustre admodum est, quod ex psalmo quinto & tricesimo supra centesimum ducitur, in quo frequentissima huiusce diuini elogij (*quoniam in aeternum misericordia eius*) repetitione se ipsum mirificè excitat ad diuina misericordiae miracula, prædicanda. Quid, quod ipsa item Christi domini sponsa Ecclesia, columna & firmamentum veritatis, nos ad frequentem hanc affectuum repetitionem inuitat, dum in sacro-sancta liturgia vel ad excitandam contritionem, vel ad iam excitatam luce palàm depromendam, ter percusso pectore ingeminat *mea culpa?* dum postea expetendæ Dei miserationi nouies *κύριε ἐλέησον* adhibet? dum solemnè publicoq̄ue diuini officij concentu decies alleluia ad Dei laudes cumulandas; vnus Antiphonæ spiritu pronuntiat? Quid tot quæso tamq̄ue frequentes vnus eiusdemq̄ue rei repetitiones? Aliudne sunt quàm orationes iaculatoriæ crebriùs vsurpatæ?

Neque verò ab hac orandi ratione abhorruere sancti Patres: Serò te amaui (ita exclamat Augustinus) pulchritudo tam anti-
qua, & noua, serò te amaui. Et alibi. Et cognoscam te cognitor meus, cognoscam te. Sæctum verò Franciscum orando toties hæc iterasse: Deus meus & omnia, Deus meus & omnia, vt eâ exercitatione noctes ipsas trās-
egerit

In laudibus
pasch.
offic.

L. 10.
confess.
c. 17.

c. 1.

egerit superiùs commemoratum est. Nimirum est hæc crebra affectionum repetitio, recta, certa que via ad eam cum Deo consuetudinem, quam scopum esse orationis, atque imprimis contemplationis; à maioribus nostris accepimus. Neque verò est via tantùm, sed eius ipsius compendium etiam, ad veræ solidæque deuotionis habitum comparandum, qui nisi frequentibus actionibus non efficitur: qua de re ita grauius testis

D. Bonauentura;

l. de my-
stica
Theol.
quæst.
vltima.

Si quis, inquit, per viam purgatiuam bene præparatus frequentissimè hoc dictum corde frequentaret. ô domine quando te diligam; quando te constringam? citiùs se sciret experimentaliter inflammarî, quàm si de secretissimis cælestibus, vel de æterna generatione vel processione millies cogitaret. hæc S. Bonauentura. Maneat ergo contemplationis, meditationis, orationisq; omnis fructum atque meritum, precatiunculis iaculatorijs, quæ affectu iam commoto, excitataque voluntate fiunt, colligi potissimùm. sed ad propositas maioris meriti causas redeundum.

Intensio maior actionis (quæ quidem altera erat causa augens meritum, plus enim meretur qui feruidè, quàm qui remissè Deum amat) propria videtur harum orationum, quæ ob sui breuitatem maiore animi tumore conato,

conatu, applicationeque, tum incitatione perficiuntur, quæ eadem in longioribus non existunt: tum quod non possit animus tam diu quasi arcum contentum tenere, feruoremque conceptum producere: tum quod vt inquit Cassianus, dæmon nobis semper infestus, tunc maximè adhsit infestior, cum contra se offerre nos preces Domino velle peruiderit, cogitationibus excitatis, abducere mentem nostram à supplicationibus intentione festinans, & per hoc eam tepescere à cœpto feruore contendens. Quamobrem vilius censent breues quidem rationes sed creberrimas fieri, illud quidè vt frequentius Dominum deprecâtes, iugiter eidè coherere possimas, hoc verò vt insidiâs diaboli iacula, quæ insigere tunc nobis præcipuè cum oramus insilit, succinctâ breuitate vitemus. Hæc Cassian. Qui quidè breuiorû precationû vsu vt pote feruentiorum de communi Patrum Ægypti sententia, longioribus præfert, quas ipsa mora animique imbecillitas non patitur esse tam vehementes.

Pulchrè quidem sanctus Nilus de hac ipsa re: non spectat inquit, ad laudem orationis, quanta sit, sed qualis: quod quidem non ita accipiendum quasi verò nihil omnino laudis à quantitate mora que temporis consequatur oratio, sed quod potissima eius excellentia, qualitate, intensio-

Dd ne

lib. 2.
instit.
c. 10.

De oratione
c. 145.

ne feruoreque contineatur. Equidem proutulerim vnicam inuocationem sancti Spiritus, quæ sit solemnè illo Ecclesiæ hymno *Veni Creator*, qualem accepimus fuisse beati Francisci Xauerij, cui libet vel longissima orationi si tepidè & oscitanter fiat. Verum audiamus quid de eo Tertullianus noster.

Lib. 6.
vita
c. 5.

Ad mentis (inquit) attentionem, ac pietatem vehementius accendendam hymnus *Veni Creator* ante singulas ecclesiastici officij horas pronuntiato, haud segniter sancti Spiritus exposcebat opem, quem quidem ille hymnum tanto semper pronuntiabat ardore, ut ei cor è pectore exilire, animusque deficere videretur.

Sed ne quempiam ab orandi studio illud abducat, quod non eximium illum precandi feruorem in se ardoremque experiat, id imprimis intelligendum est quod à peritioribus quibusque Theologis traditur: mirum, neque ab oratione, neque ab aliqua quapiam studiosâ actione certum vllum aut statum requiri gradum mensuramque intensiōnis aut feruoris, ut si eò fortè non peringat, desinat ea promereri tum gratiam, tum gloriam: Neque verò eorum recipienda est sententia, qui id negant esse opus meritum, quod est remissius habitu à quo promanat. An non pollicetur Deus operibus etiam minimis, (quæ quidem eius in nos

est benignitas) æternam beatitudinẽ, dummodo ab amico ipsique accepta persona fiant? *Qui recipit Prophetam (inquit) in nomine propheta, mercedem propheta accipiet.* Num hinc exigitur ut magnã id fiat animi seu contentione, seu vehementiã? Et alibi. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata:* seruantur autem etiam operibus habitu ipso à quo fiunt multo remissioribus. Ad hæc œcumenicũ Concilium habitum Tridenti, vniuersẽ definit, iustorum opera, à gratia profecta merendi vi pollere, nec vllum petit certum intensio nis gradum: eiusque definitio cùm dogma contineat, decretumque fidei, Theologorum quidem sensu, æquiualeat definitioni vniuersali. Postremò cùm peccatum mortiferum, quantumuis remissum paruòque affectu commissum, supplicium mereatur æternum, cur quodlibet virtutis officium, ab amico præstitum, non valeat ad vitam æternam. Num erit igitur procliuior Deus Opt. Max. ad vlciscendum, quàm ad remunerandum, proniòrque ad pœnam quàm ad gratiam?

Atque ex proximè dictis videre licet, quàm incredibile fructu frequententur hæc ad Deum aspirationes, quamque vberem possit quisque meritorum, cælestiumque donorum segetem in dies, imò in horas propè singulas colligere. Etenim si is, qui

D d 2 diem

Matth.
10.

Matth.
19.

Sess. 6.
can. 32.

diem totum extrahit frequentibus exemplis gratiâ in Deum blasphemius, animo licet conceptis tantû, variisque item actionibus obsequi in proximum, cupiditatibusq; vindictæ ac libidinû generibus spontè cogitatis, quas cum animo ac voluntate approbet statuatque, ita res ferat re exequi: si hic, inquam, perditus & flagitiosus exacto die toties ignis æterni reus existit, quoties mentem pravo aliquo desiderio scœdavit? quoties quod per diem, & quàm innumerabiles ob causas æternâ dignus erit mercede is, cui dies ipsa abiit tota, ad Deum aspirando? modo quidem actionum amoris exercitio, modo verò petitione virtutum, aliàs antea vitam dolore, aliàs proposito melioris? Quam se is ad vesperam ratione secum inritâ, conperiet diuitem meritorum, cœlestiumque donorum? tunc videbit sanè & affinet & mirabitur & dilatabitur cor eius: mirabitur tantillâ re tantùm fecisse quæstum; mirabitur se tam exiguo labore, breuiculisque precationibus tam ingentem perennis felicitatis mercedem præmiumque consecutum. Ut verbo absolvam, mirabitur (quod supra monuit non sine admiratione Bernauentura) se id oratiunculâ vnicâ adeptum, quo vel mundus ipse quantus quantus est longè & dignitate & fructu est inferior.

Isaie 60.

De perfect. vi.
22 c. 2.

Ad

Ad intensionem porrò, reuoco attentionem, quæ plurimum conducit etiam ad orationis meritum, quæque facilius breuiore quàm longiore habetur: pluris enim facit Deus (Basilio teste) breuem precationem attentè fusam, & quemadmodum decet, quàm longiorem his vacuam qualitatibus: neque is orationum vel multitudine vel morâ, verùm earum pondere feruoreque vincitur.

Ad libertatem & difficultatem maiorem quod attinet (quæ duo erant reliqua capita augendi meriti) nihil occurrit proprium harum orationum: Atque etiam communia sunt cum omni oratione, quæ de orantis sanctitate (quæ quidem erat altera causa quæ extrinsecus merito amplificando deseruit) fusè possent disputari.

Altera autem erat quantitas temporis de qua Tullius. Recta, inquit, affectio, De finibus 1. 3. quam Græci *κατὰ χρόνον* vocant non sit maior productione temporis; quæ quidem de maiori rectitudine seu bonitate interiore accipienda sunt, quam productione temporis non crescere constat inter omnes. Verùm ne deest quidem ipsa breuioribus hisce aspirationibus, quamquam enim frequenter interrumpantur, nec productiores moras continentis temporis patiantur, nihilominus post modicam quietem resumuntur

muntur frequentius, vt si eas tempore continuo metiamur, parùm quidem durent multum autem si tempore discreto vt philosophi loquuntur: quas vniuersas tempore discreti partes, si in vnum conferes, vtique continuari temporis non exiguam partem portionemque confeceris.

Quod vtinam obseruent ij, qui in ualitudine corporis, aut capitis imbecillitate, aut negotiorum multitudine præpediti longioribus orationibus, quas vel religiosa disciplina, vel pia consuetudo præscribit, non sufficiunt. Etenim si breuiores hæc frequentent, in iis que sint creberrimi (vt supra monebat Cassianus) rationibus acti temporis secum ipsi ad vesperam subductis, comperient sanè se nihilominus temporis licet secreti diuulsi que, præcationi dedisse, quàm qui id ipsum continuato tempore præstiterunt. Quocirca non minùs quàm in orationis tempus à regula præstitutum & fortè vtilius atque vberiore fructu, meritoque expleuerint.

Vter enim, dic, amabò, horum duorum regi gratior existit, an qui ei rotum diem adstat, verùm oscitabundus, & aliud agens, an verò qui se certo tempore & ex intervallo regi sistit supplex magna que animi promptitudine amoris que significatione, voce denique, gestu, habitu que corporis atque vni-

uerfis ad obsequium comparatis, se eius obsequio deuotum testatur? Clarior est ea res, quàm vt à me indicetur. Neque verò obscurum esse potest creberrimè ad Deum aspirantem posteriori annumerandum, quem priore longè Deo acceptiorem esse crediderim, quòd longiori orationi eam quæ decet quamque rei præstantia exigit adhibere tum attentionem tum intentionem, sit admodum arduum, & quod inde sit parum vusu ipso receptum probatumque his addo longioris meditationis fructum post diuturnam veri inuestigationem, tum demum percipi, quando mens (vt etiam suprà obseruatum est) in affectus feruentioresque iaculatorias erumpit.

Sed ne exigua earum mora angatur quispiam, quasi parui omnino sit meriti tantillo tempore supplicare. Intelligat is se huic incommodo (si quod est) desideratione longioris orationis supplere posse; optet itaque & sincerè atque ex animo experat diutius orare: cum id (quæcumque sit demum eius rei causa) præstare non possit, sanè diuturnioris illius precationis seu laudem, seu meritum consequetur: solent enim diuinæ litteræ laudem humanarum actionum omnem, voluntati ascribere. Argumento sit illud Angeli personam Dei agentis ad Abraham, quem ob efficacem dumtaxat voluntatem,

tatem, natum ex se sacrificandi Deo citra
 Gen.22. effectiōnem tamen, ita compellat. Per me-
 16. metipsum (inquit) iuravi, quia fecisti rem hanc,
 & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me, be-
 nedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut
 stellas celi, & velut arenam, quae est in litore
 maris; Nihilo scilicet minoris aestimans exi-
 miam illam animi promptitudinem, acque
 si illam opere praestitisset.

An non Apostolus promptam volunta-
 2. Cor. 8 rem asserit acceptam esse secundum id quod
 habet, non secundum id quod non habet?

In quam sententiam praclare D. Cypria-
 1.3. ad Quirin. nus; In opere (inquit) etiam si per mediocri-
 c. 4. tatem minus fiat, ipsa voluntas satis est.

Et D. Ambrosius. Affectus (inquit) diu-
 1.1. Of- fic. c. 30. tem collationem aut pauperem facit, &
 pretium rebus imponit. Id ipsumque de-

1.8. Infr. c. 19. cet Cassianus his verbis. Dominus non so-
 lum pro operationis effectu, sed etiam
 pro voluntatis ac voti desiderio, vnicui-

que aut praemium reddet aut poenam. At-
 que item Gregorius. Dominus cor non sub-
 1. in Eu. g. stantiam pensat: nec perpendit quantum
 in sacrificio, sed ex quanto proferatur.
 Hinc Psalmista dicit. *In me sunt Deus ver-
 tua, quae reddam laudationes tibi.* Ac si aper-
 te dicat. Et si exterius munera offerenda
 non habeo, intra memetipsum tamen inue-
 nio, quod in ara tua laudis impono. quia qui
 nostra

nostrâ datione non pascaris, oblatione cordis placaris. Nihil enim offertur Deo ditius voluntate bonâ.

His non absimilia cæteri Patres, quæ quidem res magno solatio sit oportet tum ægris corpore, tum negotiosis hominibus, quorum seu valetudo seu occupationes, productiores orationes non ferunt.

Atque hæc de præcipuis tribus harum iaculatoriarum effectis.

CAPUT III.

*De aliis earum sed secundis effectis,
ex Gracis Patribus.*

MIRUM est quàm sint tum frequentes tum disertis sancti Patres in explicâdis orationis fructibus; qui quoniam omni cõveniunt orationi, suam etiam sibi partem vendicant orationes iaculatoriæ, atque eò fortè maiorem, quàm longiores, quod illarum usus sit maior & frequentior à pluribusque vsurpetur, feruidioreque plurimum fiant affectu unde & vberior fructus colligatur. Atque ordiar à sancto Gregorio Nysseno, cuius hæc sunt orationis seu encomia seu fructus. Oratio pudicitiae præsidium atque tutamen est, iræ moderatio, superbiam sedatio atque repressio, iniuriarum tenacis memoriæ expurgatio, invidiam

*l. de oratione
sub initium.*

D d 5 pro-

426 DE ORAT. IACVLATOR.
profligatio, iniustitiæ sublatio, impietatis
correctio. Oratio corporū robur est, abun-
dantia domus, recta iuris ac legum in ciui-
tate constitutio, regni vires, belli trophæū,
pacis securitas, dissidentium conciliatio,
coniunctorum conseruatio. Oratio virgini-
tatis sigillum est, matrimonij fides, viatori-
bus scutum, dormientium custos, vigilan-
tium fiducia, agricularum fertilitas, nauig-
antium salus. Oratio reorum, & causam
dicētium patrona, noxiorum ac vincitorum
relaxatio atque solutio, fatigatorū requies,
mœrentium consolatio, gaudentium animi
delectatio, lugentium solatium, nuptias
contrahentium corona, natalitij festi cele-
bratio, morientium funus. Oratio conuer-
satio, sermocinatioque cum Deo est, vi-
sum effugientium contemplatio, eorum
quæ concupiscuntur certa fides, eiusdem
cum Angelis honoris conditio, bonorum
progressus, & incrementum, malorum sub-
uerio, peccatorum emendatio, præsentium
fructus, futurorum comprehensio. Hæc
Sanctus Nyssenus, qui post allata aliquot
sacris litteris exempla, quibus propositum
suum probat, ita concludit. Atque sexcenta
(inquit) præter hæc ex iis, quæ iam accide-
runt exempla licet inuenire, quibus palam
fit, nihil ex iis, quæ per hanc vitam colun-
tur & in pretio sunt, orationi præstare. Ita
Nyssc.

Nyssenus, quæ eadem ad verbum ab eo mutuatus est Sanctus Ephrem. Lib. de oration.

Sed Chrysoptomi aurea verba de tota hac re audiamus. Deprecatio (inquit) caput est bonorum omnium, basis ac radix vitæ frugiferæ, basis inquam quæ cæteris omnibus substernitur. Neque secus ac nauem, ac domum ea quæ substrata sunt valida reddunt, ac ne soluatur continent, ita nostram vitam orandi studium & continet, & ubique firmam reddit, adeò vt absque hoc nihil nobis boni possit contingere, neque quod ad salutem conducat. Decet igitur nos cum precatone, vitæ cursum peragere, atque hac mentem rigare. Si quidem hoc omnes homines non minus opus habemus quàm arbores aquarum humore. Neque enim valent illæ fructus producere, nisi bibant humorem radicibus, neque nos pretiosis pietatis fructibus poterimus esse grauidi, nisi precibus irrigemur. Hactenus Chrysoptomus. Ex quibus habetur non modo quantorum bonorum sit efficiens precatio, sed quàm sit etiam Christiano homini necessaria.

Atque Chrysoptomus quidem quasi nihil à se ante dictum, rursus posteriore de oratione libro aggreditur ad eius laudes. Omnium maximum (inquit) quod de precatone dicere possumus, est quod quisquis
orat,

orat, cum Deo colloquitur. Quanta enim dignitatis sit hominem cum Deo miscere sermonem, neminem later: ceterum eam dignitatem oratione consequi, nemo profusus valet: quandoquidem hic honos etiam Angelorum superat maiestatem. Orantes itaque existimemus nos in Angelorum medio consistere, idemque sacrificium cum illis peragere. Orare namque commune opus est Angelorum pariter & hominum, neque quidquam interest inter naturam nostram & illorum, dumtaxat quod attinet ad precationem. Hæc te sociat Angelis. Quin facile fiet ut quis in illorum ciuitatem transferatur, in illorum vitam & consortium, ad illorum honorem, nobilitatem, sapientiam & intelligentiam, qui per omnem vitam precibus ac diuino cultui vacare studuerit. Quid enim inueniri possit, sanctius his qui cum Deo commercium habent, quid porro iustius? quid ornatius? quid sapientius? Etenim si qui cum sapientibus viris colloqui solent propter assiduam consuetudinem, breui sic transmutantur, ut illorum prudentiam referant: quid dicere conuenit de his, qui cum Deo colloquia miscant, ei sua vota deferentes? quanta sapientia, quanta virtute, quanta prudentia, quanta bonitate, quanta sobrietate, quanta morum æquitate replet illos precatio & obse-

obsecratio? proinde nequaquam aberravit à vero, si quis affirmet deprecationem esse causam omnis virtutis, & iustitiæ, neque quidquam eorum quæ conferunt ad pietatem, venire posse in animum, cui non adsit deprecatio & obsecratio. Hæc & alia plura Chrysostomus de eximiis orationis fructibus & effectis, quibus si quis animum diligentius aduertat, fieri non poterit quin eorum utilitate allectus, orationem deinceps tot tantorumque causam bonorum studiose atque assidue colat.

Sed nihil frequentius incurrit in sty- lum sanctissimorum virorum, quam hu- iusce virtutis præconia & effecta; Sicut pa- nis (ait Beatus Nilus) est alimentum cor- c. 95. de
orat. poris & virtus animæ; sic spiritualis ora- tio alimentum est mentis. Diuus Dio- c. 3. de
diuinis
nomi-
nibus. nylius Areopagita, eam comparat cathæ- næ magna luce nitenti (ita enim loquitur) atque è summo cælo pendenti, & in ter- ram vsque demissæ. Item funi anchoræ al- ligato.

At Nazianzenus, Non leue (inquit) Orat. in
laudem
Cypria-
ni. momentum ad augendum animi roboris affert oratio, qui ad virtutis studium ac- cinguntur. Sed extremum Origenem au- diamus, Sicut (inquit) firmamentum cæ- In Ge-
nesis c. 2 lum appellatum est, ex eo quod diuidat in- ter aquas quæ super ipsum, & aquas quæ sub

sub ipso sunt: ita homo in corpore positus, diuiserit superiora & cælestia ab inferioribus, & terrenis (in oratione scilicet & consideratione) & ipse cælum, id est cælestis homo appellabitur.

Hæc Origenes & patres Græci, veniendum modò ad Latinos.

C A P V T IV.

Prosecutio superioris capituli ex Patribus Latinis.

TAM fuit Diuus Augustinus orationis amans, vt in eius laudes qualibet capta occasione frequenter excurrat: neque id mirum sanè, quippe qui eius tum vim, tum necessitatem proprio vsu experientiaque didicerat. Oratio sancta (inquit) columna est sanctarum virtutum, deitatis scala, viduarum maritus, Angelorum cognata, fundamentum fidei, monachorum corona, coniugatorum leuamen. Beatus qui te amat, beatior qui te frequentat. Beatus qui te astringit, sed beatior qui in te perseverat. Beatus qui tecum lacrymas fundit; quoniam holocaustum sanctum Deo & immaculatum offerre non dubitamus.

Ad fratres in heremo
serm. 22

In Psal.
119.

Ostendit alibi factò Ionæ, quanta sit orationis vis, quomodo omnia peruadat, nihilque

hilque sit ei imperium. Clamavit (inquit) de profundo Ionas, de ventre ceti. Erat non solum sub fluctibus, sed etiam in visceribus belluæ: nec tamen illud corpus, & illi fluctus intercluserunt orationem, ne perueniret ad Deum, & venter bestię non potuit tenere vocem deprecantis. Penetrauit omnia, dirupit omnia, peruenit ad aures Dei: si tamen nunc dicendum est, quia diruptis omnibus peruenit ad aures Dei quando aures Dei in corde precantis erant. Item probat oratione, castitatem, seruari illibatam, fortissimumque esse aduersus hostes præsidium. Orationis (ait) fauore castitas pudorem proprium seruauit intactum, ac quietum, decepitque alienum. Omnis erat in ciuitate victoria, & in hostilibus castris tremor erat & fuga. Iudith in ciuitate cum securis secura. Vbi enim assiduis pulsatur orationibus cælum, potentia semper calcatur armorum. Ecce gloriosæ faminæ castitatem seruauit oratio, & hostem seruare non potuit multitudo.

Serm.
66. tom.
10. in
appen-
dice.

Hieronymus qui sæpius noctes totas orando duxit, tantum tribuit orationi, ut asserat ab ea Dei potentiam impediri. Quando (inquit) Dominus dicit, Dimitte me ut irascatur furor meus contra eos, ostendit se teneri posse, ne faciat quod minatus est. Dei enim potentiam, serui preces impediabant.

Epist. ad
Gaudē-
tium.

Exo. 32.

In Eze-
chiel
c. 3.

Atque

Atque quemadmodum murus hosti opponitur, & aduersario occurri solet ex aduerso contraque venienti, ita Dei sententia, sanctorum precibus frangitur. Cui enim dicitur, dimitte me, ostendit quod tenendi habeat facultatem. Hæc Hieronymus & verè si de Dei sententia, decretoque non eo quidem absoluto, sed positâ conditione accipiantur.

lib. de viduis.
Ibidem.
 Ambrosius & ipse eximius orationis cultor, finem non facit eius prædicandæ & celebrandæ. Si indecorè inquit, alicuius rei cupiditate languescis, obserua Dominum, fidem deser, nec vllam timeas moram: ubi adest, omnino adest verbum, fugatur cupiditas, libido discedit. Item, armatura ecclesiæ est oratio, quæ aduersarium vincit.

Gradu 28.
 Hæc Ambrosius, & plura in eandem sententiam, quæ à nobis superiùs vt se res dabat, commemorata sunt. S. Ioannes Climachus vir eximiæ tum sanctitatis, tum doctrinæ, aureo illo tractatu qui ab eo climax appellatur, hæc admiranda recenset orationis effecta.

Oratio (inquit) constantia est mundi, ornatus collectio, reconciliatio Dei, lacrymarum mater, earumque item filia, peccatorum propitiatio, tentatorum pons, tribulationum interpositus paries, bellorum confectio, Angelorum opus, incorporearum omnium

omnium virtutum cibus, futura lætitia, infinita operatio, virtutum fons, gratiarum ministra, profectus inuisibilis, nutrimentum animæ, mentis illuminatio, desperationis amputatio, spei & fidei demonstratio, tristitiæ solutio, monachorum diuitiæ, solitariorum thesaurus, iræ minutio, speculum profectus, mensurarum indicium, status insinuatio, reuelatio futurorum, clementiæ significatio, Oratio eis qui rectè orant, curia & iudicium & tribunal Domini ante futurum tribunal est. Haftenus Climachus, iuxta piè ac disertè de orationis fructibus, in quibus illi censeo longè maximum, maximeque æstimandum, quòd qui ritè orat, sibi que in hac vita Deum propitium reddit, tremendo eius tribunali, exactoque examini sese subtrahit, vt nec illi videatur timendum ab auditione mala, nec à verbo illo longè asperrimo; Ite maledicti in ignem æternum. S. Isidorus præ-

lib. 3. de
summo
bono.
c. 7.

scribit vt precatio cuius opponatur tentationi; hoc est, inquit, remedium eius qui vitiorum tentationibus exestuat, vt quoties quolibet tangitur vitio, toties ad orationem se subdat, quia frequens oratio impugnationem extinguit dæmonum.

Claudet Latinorum agmen B. Laurentius Iustinianus, qui tractationem suam de oratione concludit eâ pereleganti amplificatione, quam vocant rhetores ab his quæ

De disciplina
mona-
sticæ cõ-
uers. c.
18.

E e sunt

sunt orta de causis, quam eandem adhibuit
 etiam supra B. Climachus. Oratio (inquit)
 est beatissima virtutum nutritrix, vitiorum in-
 teremptrix, culpæ venia, peccatorum abo-
 litio, interuentrix mundi, salus hominum,
 caritatis mater, castitatis robur, iustitiæ re-
 gula, prudentiæ speculum, sanctitatis de-
 cus, scientiæ lumen, sapientiæ cellarium, do-
 mestica Dei, fiducia animæ, medicamentum
 pusillanimitatis, gaudium cordis, fida huius
 peregrinationis comes, mœstorum conso-
 latio, impugnantium impenetrabile scru-
 tum, secretorum Dei cognitrix, humilitatis
 norma, fidei clavis, honestatis prævia, obe-
 dientiæ plenitudo, securitatis fons, Ange-
 lorum imitatrix, iustorum exultatio, temp-
 rantiam magistra, pacis pelagus, dæmonum
 fugatrix, quiescentium refugium, conscien-
 tiæ ornamentum, additamentum gratiæ, a-
 moris incendium, porta cæli, petitionum
 nuncia, auxiliatrix strenua, mediatrix præ-
 cipua, & cælestium sacramentorum retere-
 trix optima. In ea nihil sordidum, nihil
 curuum, nil reperitur coinquatum; & cum
 tota sit pulchra, & omnium donorum fe-
 cunda, semper hilarem, semper iucundum
 sui exhibet dilectorem. Clamat hoc oratio
 sacrosancta virtutum regina, & gratiarum
 nutritrix dicens: Venite ad me omnes qui con-
 cupiscitis me, & à generationibus (id est fru-
 ctibus

ctibus meis) adimplemini: fructus etenim *Ecclef.*
 meus super mel dulcis, & hæreditas mea su-^{24.}
 per mel & fauum. Ego utique mater pulcræ
 dilectionis & timoris & magnitudinis &
 sanctæ spei. In me omnis spes vitæ. In me o-
 mnis plenitudo gratiæ; propterea qui me in-
 uenerit, inueniet vitam & hauriet salutem à
 Domino.

Quid his quæso vel eloquentiùs dici vel
 diuinius proferri vel maiori cum efficacitate
 potest? quis orator vllò vñquam tempore
 tot, tamque appositè conglobauit causæ
 cuiuspiam effecta, atque hic Iustinianus? sed
 quis tam ferreus, qui se ab huius sapientissi-
 mi, sacratissimi que viri sermone tam diser-
 to tamque efficaci, non sinat flecti, atque ad
 orationis studium, consuetudinemque ca-
 piendam permoneri? si vtilitatem consecuta-
 ris, eam verò tibi summam præstabit oratio.
 Si dignitatem atque honestatem, quid eâ
 dignius, quæ socios facit beatorum spirituum?
 quæ ad Dei cõsortium clientes euehit suos?
 quæ ab eo denique quantumlibet ardua fa-
 cillimè exorat?

Quibus quidem rationibus existimo im-
 pullos olim viros sanctissimos ad mentem
 assiduâ oratione excolendam, quos accepi-
 mus nullo vñquam tempore ab hac saluta-
 ri sacraque exercitatione feriatos. *Pastunius*
 quidè Abbas vsque adeò orandi studio di-
 cebatur,

*In vitis
 patrum.*

E c 2

cebatur, vt nulla eū corporis imbecillitas ab eo reuocaret, adeò vt aduersà etiam prædicta valetudine, cū de lectulo surgere non videret, iacens oraret & quam quā ei vehementior dolor, expeditiùs loquendi adempta facultatem, tacitus tamen labiorum motu etiā tum illum orare fidem faciebat. De quo que morti proximus cū esset, non priuè rationem quàm vitam reliquit. Illum itaque orantem adhuc Angeli exceperunt, idemque penè momentum habuit illum tum orationis suæ fructu, aternā nimirum beatāque virā perfruentem. Quid hoc homine beatius, quid hoc statu fortunatius cogitari ne dum dici potest? Ea videlicet orationis vis, vt quem sui assiduum cultor nacta sit, eum numquam deserat, sed illi in ipso etiam mortis articulo adsit, operamque ferat, denique in beatorum cœtum domiciliūque inuectum, porrò ad Dei Optimum Maximi conspectum euehat.

In eius
vita.

1. Thef. 3

Testatur B. Sulpitius, Diuum Martinum sanctissimū Antistitem Turonensem, ne tū quidē cū quid operis manibus exerceat, linguam ab orādo cohibuisse. Atque illi præcepto Apostoli seu consilio (sine intermissione orate) licet simpliciter & planè directū accipiatur, cumulatè atque omni ex parte obsecutum esse; Qui autem in omni vita tantus orationis cultor extiterat, quis putat

eam sub mortē neglexisse? Extremum enim (inquit Sulpitius) obiturus diem, quamquā frigescentibus iam membris immotus iacebat, labia tamen ad preces mouebantur. Denique orare non prius desuit, quam subito circumfusus lumine reddiderit spiritum. Dum ergo moriendo orat, & orando moritur, mortis tenebras non sensit. Hæc Seuerus Sulpitius.

O quam se quisque vellet tam beatā, tam piā, tam sanctā, tam præclarā morte defungi! O si tam fœlix ex hac ærumnosa vita exitus venum exponeretur, quot haberet licitatores; verum nec auro, nec argento is, villoq; pretio comparatur: quisquis autem talē sibi optat exitum in oratione sit totus, ab ea nunquam se, quantum mortalis quidē patitur infirmitas, reuocari sinat, noctes diesque ei studio consecret, dicet, deuoueat: illa sit ei cibus, potus, somnus. Illa quies, vigilia, voluptas, omnia denique: Fieri omnino nequit, vt qui eam in omni vita adhibuerit, ab ea se extremo eius momento, deserit sentiat. Orando itaque morietur, moriendoque orabit: quā morte (si ea mors dicenda sit) quid magis expetendum! Atque hæc de orationis effectis & fructibus non tam dicta quam delibata sint.

CAPVT V.

*Quibus externis praesidiis opus habeant
orationes iaculatoriae ut bene fiant.*

QVÆ dicturi sumus deinceps, ea ferè o-
mnia nō minùs orationi vniuersè sum-
pta, quàm hisce breuioribus aptari possunt.
Sed non ideo omittēda, imò verò eò incu-
canda magis; quò vberior eorum fructus est
futurus. neque verò est id nouum vde parte
disputationem instituenti, plurima inferen-
da, ingerendaq; sunt, quæ ipsius generi con-
uenire videātur. Ac primùm quidem occur-
rit sermo, atque de diuinis rebus collocutio,
magnum sanè orationis adiumentū de qui-
bus ita S. Bonauētura, lectio, & collatio bonæ,
sunt quasi seminaria, & materia oratio-
nis. Vnde qualia vis tibi oranti occurrere in
cogitatione, talibus colloquiis, lectionibus
aut negotiis priùs occupare stude memoris
quia qualis liquor vasi infunditur taliter re-
dolebit, & quales herbas in horto cordis tui
plantaueris, talia semina germinabunt. Col-
latio spiritualis instruit intellectum, affectū
inflamat, memoriam bonæ & sanctæ cogi-
tationis prole fœcundat: sicut è conuersio o-
tiosa fabulatio tempus perdit infructuosè,
affectū infrigidat, inutiles cogitationes cor-
di inserit, conscientiam rodit, profectū spiri-
tualem

De pro-
fecture-
ligio so-
rum l. 2.
c. 58.

tualem impedit, pœnam meretur. Lectio talis frequentetur de qua postea non sit inutile in oratione cogitare, quæ illuminet ad Dei notitiam, accendat ad eius amorem, mores bonos instruat, animet ad tollerandum aduersa, mundi contemptum ingerat, desiderium patriæ cælestis inferat, doceat discernere inter vitia & virtutes, & vincere tentationes, & alia vtilia ad salutem.

Quæ quidem D. Bonauenturæ præceptiones hoc magis in breuioribus orationibus seruandæ videntur, quo sunt illæ frequentiores: longioribus enim verbi causa quæ matutino tempore fiunt, non ita efficiunt aut pridiana lectio, aut sermones inutiles, cum à nocturna quiete phantasmata inde collecta, vniuersa ferè obliterentur: verùm si tibi statim vel ab inutili lectione, vel à vana confabulatione sit aspirandum ad Deum, vel etiam in his ipsis, eas scilicet interrumpendo, interpellandoque: quàm tibi distracta, quamque dissipata sit mens futura, satis credo intelligitur.

Sed pergit monere Bonauentura ne immoderata sit lectio, nimiaque cum auaritate suscepta, ne uè orationibus iaculatoriis tempus præripiat. Lectionem (inquit) sæpe interrumpat oratio, sicut & alias actiones, ut sæpe mens ad Deum eleuetur, à quo omne bonum fluere necesse est. Hæc D. Bonauent.

Occurrebat alia etiam lectio, eius scilicet rei, quam inter orandum quisque sibi mente agendam proponit, quae quidem vel pridie sub noctis tempus, vel eo ipso die instituenda est: Nam quemadmodum fieri non potest, ut qui tabulam pingit simul penicillum aptet sibi, coloresque misceat, temperetque: Ita rarissimum est bene meditari illum, qui inter meditandum, materiam quaerit quam menti repraesentet. Praeparabat olim Salomon, quod idem & modo vsui esse potest) foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, & postea aedifices domum tuam. Verum spectat hoc monitum longiores orationes: breuioribus enim nostris sua semper est in promptu materia in qua versentur.

Prou.
24.

Alterum eorum adiumentum est corporis mortificatio, de qua haec S. Augustinus. Ieiunia (inquit) & ab aliis voluptatibus (sine salutis neglectu). carnalis concupiscentiae refrenatio, maximaque eleemosynarum adiuvant orationem, ut possimus dicere: In die tribulationis meae Deum exquisivi manibus meis, nocte coram eo, & non sum deceptus. Quomodo enim Deus incorporealis & impalpabilis manibus exquiratur, nisi operibus exquiratur? Haec Augustinus. Et sane quemadmodum aromata, nisi igne non accenduntur. Ita orationem (quae spirituale

Epist.
121.

Psal. 76.

tuale quoddam est aroma, ut multis locis tradidit Sancti Patres) igne sponte assumptæ mortificationis, feruere necesse est. Quocirca qui in orationis studium incumbit, mortificationis curam abiectam, perinde facit atque is qui per se igneque non adhibito aromata velit nihilominus ignem concipere. Quid? an non ^{Cant. 5.} prædicat in Canticis sponsus demersuisse se ^{1.} myrrham suam cum aromatibus; Alterum alteri videlicet coniugandum est, & mortificationis myrrha, orationis aromatibus socianda. Quid? An non iisdem in canticis nuntiat se ^{Cant. 4. 6} conscensurum sponsus montem myrrhæ & collem thuris? Insolubilibus nimirum vinculis sibi myrrha & thus, maceratio corporis, orationisque; fragrantia coherent, nec Deum ^{Cant. 3. 6.} delectant aromata orationis, que non myrrham, vniuersoque puluere pigmentario promanant, id est ex corporis maceratione quam paræ animi appetiones ita tunduntur, ut in tenuissimum puluerem redigantur.

Haud parum etiam ad bene orandum habent momenti exteriores occupationes, operantur, si quemadmodum oportet assumantur, obeanturque: quod mirum sane videri posset, nisi id tum usu ipso, tum grauissimorum virorum auctoritate constaret. Ac Cassianus ^{l. 2. inst. c. 14.} quidem de ea re ita disserit. Ægypti (inquit) Monachi pariter exercentes corporis animaque; virtutes, exterioris hominis stipendia

cum emolumentis interioris exaquant, lubricis motibus cordis & fluctuationi cogitationum instabili, operum pondera, velut quandam tenacem, atque immobilem anchoram praefigentes, cui volubilitas ac peruagatio cordis innexa, intra cellae claustra, velut in portu fidissimo valeat contineri, atque ita spirituali meditationi tantum, & custodiae cogitationum intenta, non modò ad cõsensum prauae cuiusque suggestionis, peruigilem mentem corruere non sinat; verum etiam ab omni superflua otiosaque cogitatione custodiat: Ita vt quid ex quo pendeat haud facilè possit à quoquam discerni: id est vtrum propter meditationem spirituale, incessabile manuum opus exerçant, an propter operis iugitatem tam praclarum spiritus profectum, scientiaeque lumen acquirant. Haec Cassianus.

Queruntur quidem plerique obrui sese, extinguique quidquid in iis est deuotionis, distrahique animum in varias partes, ab exterioribus hisce negotiis, ita vt iis statò tempore vel non libeat ad Deum aspirare, vel si libeat id oscitanter admodum languideque ab illis fiat: Verum immeritò eos queri non est difficile probare, neque enim tam est ea negotiorum culpa, quàm ipsorum, qui in iis obeundis neque debitum modum, neque ordinem tenent. Maximà vtique sunt inter
sc

se propinquitate iūctæ Mariæ & Martha, utpote germanæ, quia nec contemplatiua vita actiuam, neque hæc illā impedit: immò verò altera alteri ut sorori & præsidio est & solatio. Oratio enim actioni opitulatur, & illa ab hac benè obita, non parum iuuatur. Atque hinc etiam Monachis Ægypti teste Cassiano solemne erat inter operandum etiam mente in Deum erigi, manibusque quidem Martham, animo verò Mariam æmulari, ita ut & operando contemplarentur, & contemplando operarentur. Sed præstat ipsemer loquatur Cassianus.

1.3. inf.
c.2.

Ita inquit ab Ægypti monachis incessanter operatio manuum priuatim per cellulas exercetur, ut psalmorum quoque vel cæterarum scripturarum meditatio numquã penitus omittatur, cui preces & orationes per singula momenta miscentes, in his officiis quæ nos statuto tempore celebramus, totū diei tempus absumpit. Atque plus est id quod incessanter ab iis offertur, quàm quod per temporis interualla persoluitur: & gratius est volūtarium munus, quàm functiones quæ canonicâ compulsionē redduntur. Et sanè (ut præclare dictum à Bernardo) hoc maximè curant, spiritualibus exercitationibus dediti, taliter se circa exteriora occupare, ut deuotionis spiritum non extinguant; vnde licet extrinsecus bonorum operum

Serm.
ad solitarios.

exer-

exercitiis fatigentur in corpore, intrinsecus tamen reficiuntur in mente.

Vtinam horum similiumque vestigiis insistant, religiosi potissimum, quorum quidem vitam omnem spiritu constare oportet, atque in iis sint quos modò commemoraturus sum ex Sancto Ioanne Climachotum ex historia ordinis D. Francisci.

e. 4. non
procul
ab ini-
tio.

Non præteribo silentio, (ita quidem Climachus) coqui monasterij cuiusdam admirabilem, singularemque virtutem (alebarid monasterium ordinariè ducentos & triginta extra hospites) cum enim illum animaduertentem in tam frequenti, perpetuoque ministerio iugiter secum habitare, gratiamque possidere lacrymarum, oravi supplicem, ut mihi quonammodo meruisset huiusmodi gratiam, reuelare dignaretur. Qui tandem precibus fatigatus meis ita respondit. Numquam me hominibus seruire arbitratus sum, sed Deo, & indignum me ipsum quiete omni iudicans, ex huius ignis contemplatione, sempiterni incendij iugi memoriâ compungor.

Vides quâ ratione actio orationi adminiculatur, quando quas res in manibus habemus ita tractamus, ut iis tamquam quibusdâ gradibus ad cælestia cogitanda sustollimur. Mirabilis planè res est oratio, omnibus omnino rebus utitur rectè, omniaq; ad sui vsum

sum conuertit, & quod cæteris aut impatientiæ aut murmurationis ansam præberet, illud ipsum adhibet ad sui demissionem, ad peccatorum expiationem, ad diuinæ miserationis impetrationem.

Historia Franciscana de altero item coquo, aliud haud absimile narrat, quod compendio recitabo. Cōsueuerat is coquinæ officii, ministeriisque perfunctus se in cellam suam recipere orandi cælestiaq; meditandique causâ, quo quidem tempore tantâ cælestium gaudiorum donorumq; copiâ mentem eius complebat diuina bonitas, ut se ipse miraretur: quare in eam venit cogitationem, ut sibi persuaderet, si coquinæ ministeriis liber plus temporis sermocinationi cum Deo tribuisset, vberiora etiam in dies singulos dona, Dei liberalitate percepturum. Adito itaque moderatore suo, req; totâ, atque imprimis voto suo missionis accuratè exposito, eaq; haud egre impetratâ, omnibus iam exterioribus solutus curis, precationi se dat totum, ratus præclarè secum actû esse, quod deinceps omni vacuus curâ, cogitationeque pereuntium ciborum, eum operaretur cibum qui non perit, sed permanet in vitam æternam; Verum spe suâ miser falsus, proprio didicit vsu quanti ad rectè orandum intersit, charitatis, ac demissionis sui obire actiones. Tantum enim abest ut ei in quiete
illa

Parte 3.
hist. l. 10
c. 19. citatur à
patre
Aria 3.
parte
orationis
mē-
talis.
c. 5.

Ioan. 6.
27.

illa à coquinæ laboribus vlla fieret aut sensus gustusque cælestium, aut diuinarum accessio voluptatû, vt etiam numquam earum tam fuerit egens. Quare prioribus coquinæ ministeriis reddito, reddita est item pristina orationis gratia: quin etiam eadem nouo est feruore cælestiumque incremêto charisma, oblectationumque cumulata. Atque hæc historicus; quò spectant etiam quæ supra memini allata de sanctissima virgine Catharina Senensi, quæ licet vili, operosoque coquinæ famulatu in varias distracta partes, ita nihilominus sibi, Deoque præsens erat, vt numquam à secreto illo, quod sibi in seipsa erexerat conclaui sui sponsi, ne momento quidem, pedem efferret.

Ex his conficitur, non officere negotia otio spirituali, modò ne iis quispiã se immergat totum: atque non minùs verè quàm scitè dictum à Bernardo. Piæ operationis, orationem deuotum esse reclinatorium, & deuotæ orationis exercitationem, præbere bonorum operum fulcimentum.

Denique iuuantur iaculatoriæ orationes exterioribus & sub aspectum cadentibus signis, quorum vel intuitu, vel perceptione excitetur quis ad orandum, & ad Dei memoriam; memoria enim cogitationem parit, cogitatio desiderium, hoc postulationem, quæ orationis natura constat. D. quidem Bernardus

Homil.
2. de discipulis
euntibus
in Emmaüs.

nardus magnum ponit momentum in Christi Domini sacra imagine, cuius vel solo intuitu vehementer eos permoueri dicit, qui erga eius corpus, eaque omnia quæ in corpore gessit, potissimum afficiuntur. Hoc (inquit) repletus amore, facile ad omnem de huiusmodi amore sermonem compungitur, nihil audit libentius, nil legit studiosius, nil frequentius recolit, nihil suauius meditat. Inde holocausta orationum tamquam ex adipe vituli saginati impinguat. Adstat oranti hominis Dei sacra imago, aut nascētis aut lactentis, aut docentis, aut moriētis, aut resurgentis, aut adscendentis & quidquid tale occurrerit, vel stringat necesse est animū in amorem virtutum, vel carnis exturbet vitia, fuget ille cebras, desideria sedet.

D. Augustinus, pluribus etiam cōmendat Christi cruci affixi aspectum, & sacra historia, fidem facit maioribus nostris solemne fuisse ad crucis simulacra, diuorumque imagines preces suas fundere, neque id in templis modò, verum etiam in priuatis ædibus, quæ res præter religiosum sanctorum cultum, christianæque fidei professionem, tum deuotionem ciet, tum mentem tacitâ quâpiam voce sed efficaci ad orandum sollicitat. Atque hæc de iis externis rebus, quibus iaculatoriæ orationes non parum iuuantur, dicta sunt.

lib. 50.
homil.
hom. 20

Vid.
Gretserum de
cruce.

CAPVT VI.

De internis earundem presidis.

QUÆ ab animo, interioribusq; viribus
 ducuntur harum orationum admiranda,
 & longè plura sunt iis quæ à rebus pe-
 tuntur sensibilibus & multo etiam operoso-
 ra, atque eius generis vt superiora illa parum
 valeant nisi ab his roborentur viresque su-
 mant. Ordiamur itaque ab amore tum Dei,
 tum rerum cælestium, maximèque diuinæ
 voluntatis; Cui quidem amori nihil procliu-
 uius, quàm continenter ad Deum aspirare.
 numquam enim ei tædio est, cogitatio, de
 dilecto, ea vna viuit, ea pascitur, ea oblecta-
 tur, neque eius cogitationem potest vel mo-
 mento deponere. O quoties quantoq; ani-
 mi sensu, & ardore inclamat sponsa in Can-
 ticus dilectum suum? Quoties ingemiscit il-
 la sibi vilitata; Trahe me post te. Indica mi-
 hi vbi pascas. Reuertere, similis esto dilecto
 mi capreae, hinnuloque ceruorum. Veniat
 dilectus meus in hortum suum: Veni dile-
 cte mi, egrediamur in agrum, commoremur
 in villis, manè surgamus ad vineas, videamus
 si floruit vinea, si flores fructus partu-
 riunt, si floruerunt mala punica. Quis mihi
 det te fratrem meum sugentem vbera ma-
 tris

tris meæ, vt inueniam te foris & deosculer
te. Facit scilicet amor, vt aliud non cogitet,
vt alia omnia præter dilecti recordationem
abdicet & reiiciat, vt nullo exteriori opus
habeat signo ad eius refrigerandam memo-
riam, quem posuit vt signaculum super cor
suum, vt signaculum super brachium suum.
Atque Dauid quidem tanto se prædicat
sanctissimam Dei voluntatem amore pro-
secutum, vt aliud ei non liberet meditari.

Cant. 2.

Ps. 118.
97.Ps. 118
47.

Quomodo dilexi legem tuam Domine,
tota die meditatio mea est: Cùm cætera om-
nia mihi desipiant, illa mihi vnica sapit &
placet, in ea mihi refrigerium, quies, sola-
tium, oblectatio, mærorisq; omnis abster-
sio. Et meditabar in mandatis tuis quæ di-
lexi. Ita vt si oblitus fuero tui, obliuioni de-
tur dextera mea. Adhæreat lingua mea fau-
cibus meis si non meminero tui, si non pro-
posuero te in principio lætitiæ meæ. Omni-
no non est potentius quidquam Dei memo-
riæ perpetuandæ, quàm feruida & sincera i-
psius dilectio.

Oli vel minima cælestis huius ignis scin-
tilla arderet in nobis, aliud sanè nihil occur-
reret præter Deum, non nox, non dies, non
cibus, non potio, non negotia quælibet nos
ab huiusmodi cogitatione auocarent, neque
verò vmquam deesset materia de eo cogi-
tanti, cui quidem nihil deesse potest atque

Ff est

est omni ex parte immensus infinitusque. Quo igitur animo nos, quibusve possumus spectare oculis, matrem de filio sibi vniuerso dilecto assidue & summa cum animi voluptate cogitantem nobis tam à Dei memoria alienis! non indiget illa quidem mentis rationatione, neque longiore mentis operatione, vt eius recordatione afficiamus vel simplex eius obtutus etiam solâ mente, incredibili eam mulcet suauitate: si deo verba facit, commouetur tota, nec à lacrymis se abstinere: tanta est, tamque efficax vis amoris: qui quamquam intra naturæ limites constitutus. Si tantum valet, quid igitur prestabit is amor, qui naturæ viribus longè superior fertur non in creaturarum rerum fertilitatem, verum in eximiam illam diuinitus venustatem, in quam desiderant etiam Angeli prospicere: quæ candor est lucis æternæ, & speculum sine macula: quæque sui intuitu satiatur, reficit, beatque, cælestis domicilij ciues vniuersos! cui denique pulchritudo omnis creata, quamlibet cumulata & perfecta, fœda est & deformis?

Et cum negare possit nemo, nisi impio, longè plus efficacitatis inesse gratiæ quam naturæ, consequens est, vt qui Deum diligit, de eo nunquam non cogitet. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est cor tuum. Ita enim naturâ comparatum, vt in id cogitatione feratur

Matth.
6.21.

ratur humana mens, quod adamarit. Ponderus meum amor meus, inquiebat B. August. illò feror, quocumque feror. Nec immeritò coniungunt sacræ litteræ gustum seu amorè visioni (ita in Prouerbiis, Gustauit & vidit, quoniam bona est negotiatio eius. Et psalmographus. Gustate & videte quoniã suauis est Dominus) gustus enim seu affectus cognitionem antecedunt: quibus consentaneè scribit sanctus Thomas, dum ait vitam contemplatiuam licet essentialiter consistat in intellectu, principium tamen habere in affectu, esseque orationem, amoris filiam, in quantum videlicet quis ex Charitate ad Dei contemplationem incitatur: esse tamen eundem ipsum amorem, orationis fœtum & fructum: etenim quoniam finis respondet principio, inde fieri vt terminus seu finis contemplationis in voluntate existat, dum scilicet quis visione rei amatæ delectatur, ipsaque delectatio rei visæ, ampliorum excitat amorem. Vnde ait Sanctus Gregorius: dum quis ipsum quem amat viderit, in amore ipsius amplius ignescit. Hæc Sanctus Thomas.

C. 31, 18.

Ps. 32, 9.

2. 2. qu.
180. 2. 7.
ad 1.In Ezech.
hom. 14.

Obedientia etiam Climacho teste non parum item conducit orationi. Vidi (inquit) quosdam obedientiæ virtute fulgentes, Deique memoriam pro viribus non negligentes, promptè ad orationis studium occurrere,

Ff 2

currere,

currere; mentemque suam citò colligere, lacrymasque fontium in morem, profunderè. Erant enim præparati per sanctam obedientiam.

Atque hoc in gratiam religiosorum dicitur sit.

Tertium orationis adminiculum est animi puritas, conscientiaque nitor. Beati (scilicet ipsa Veritas) mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: atque ut præclare Cassianus. Vnaquæque mens in oratione suâ erigitur aut formatur secundum puritatis suæ meritum ac mensuram.

Collat.
10. c. 6.

Decla-
stro a-
nimæ
c. 10.

Neque verò teste Vgone Victorino, affectum suæ dulcedinis solitus est exhibere Deus, nisi mentibus Ioanni Euangelista simillimis, id est, mundis corde.

Collat.
9. c. 3.

Quartum sit perturbationum animi sedatio atque compressio, de qua ita Cassianus: Si volumus orationes nostras non solum cælos, sed etiam quæ super cælos sunt penetrare, curemus mentem ab omnibus terrenis vitiis expurgatam, concitisque mundatam fecibus passionum, ad subtilitatem perducere naturalem, ut ad Deum oratio nullo vitiorum pondere prægrauata conscendat. His consentit B. Nilus. Si orare vis (inquit) repudia omnia (id est immoderatas animi motiones) ut totum, hoc est Deum, possideas.

c. 34. de
oration.

Item

Item si orare vis vt decet, ne animam dolore afficias, alioquin frustra curris. Dolorem interpretor animi perturbationes dolorem inferentes.

c.18.

v.221.
in vita
Aloysij.

Iam verò ex vniuersis hisce perturbationibus, iram cauendam diligentissimè, tamquam orationi inimicissimã monet B. Nilus, cum orationẽ definit esse mansuetudinẽ, & fœrum ex vacuitate iræ prouenientem.

c.12. de
oration.

Quintum sit mentis solitudo, quã peregrinã cogitationes, irruentiaque variarum rerum phantasmata, aut non admittuntur, aut admissa, vtique orationis tempore comprimuntur, ne erumpant. Atque ea quidem mentis solitudo caput est eorum omnium quæ oranti profutura suggerunt spiritualium rerum periti. Quales orantes volumus inueniri (inquit Cassianus) tales nos esse oportet ante tempus orandi: necesse est enim mentem in tempore supplicationis suæ de statu præcedenti formati. Et quidquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est vt orantibus nobis per ingestionem recordationis occurrat.

Collat.
10. c.13.Collat.
9. c.3.

Porro fontem euagationum animi non male quis indicarit curiositatem, & terrena desideria: de priore quidem, ea multis ante damnata, allatisque variis eius rationibus & partibus. ita Augustinus. Verumtamen in

l.10.
confess.
c.35.

quàm multis minutissimis & contemptibilibus rebus, curiositas nostra quotidie tentatur, & quàm sæpe labamur, quis enumeret? Et tandem scùm in huiusmodi rebus, conceptaculum sit cor nostrum & ipsorum copiosæ vanitatis cateruas; hinc & orationes nostræ sæpe interrumpuntur atque turbantur.

Trac. de
grad.
humil.

Opportunissimum ad eam si quæras remedium, consule Bernardum apud quem hæc leges: Anima inquit dum à sui circumspectione torpescit, incuriâ sui, curiosa fit in alios. quia enim se ipsam ignorat, foras mittitur vt pascat hædos, id est oculos & aures. Itaque curiositate obuiatur indagine sui, rerumque suarum accuratâ consideratione.

l. 5. mo.
sal. c. 21.

Alter erat distractionum fons, terrenorum desideriorum multitudo, non parua sanè orantium remora, quâ de re ita Gregorius. Nullo modo quis ad vim intimæ contemplationis rapitur, nisi studiosè prius à terrenorum desideriorum tumultu sopiatur. Hæc Gregorius.

l. 30.
moral.
c. 12.

Ex quibus habetur curiositatis cohibitionem, terrenorumque desideriorum compressionem, efficere solitudinem illam mentis ad orationem accedenti, ad eò necessariam, multoque magis quàm sit corporis solitudo & turba hominumque consortio secessus. Quid enim (vt præclare S. Gregorius)

rius) prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis? Qui enim corpore remotus uiuit, sed tumultibus conuersationis humanae terrenorum desideriorum cogitationibus se inserit, non est in solitudine. si uero prematur aliquis corporaliter popularibus turbis, & tamen nullos curarum saecularium tumultus in corde patiatur non est in urbe. Itaque bene conuersantibus, primùm solitudo mentis tribuitur, ut exurgentem intrinsecus strepitum terrenorum desideriorum premant, ut ebullientes ab infimis curas cordis, per superni gratiam restinguant amoris, omnesque motus importunè se offerentium leuium cogitationum, quasi quasdam circumuolantes muscas ab oculis mentis abigant manu grauitatis, & quoddam sibi cum Domino intra se secretum quærant, ubi cum illo exteriori cessante strepitu, per interna desideria, silenter loquantur, hæc Gregorius.

Quintum sit actiue uitæ cultus, exercitatioque, quæ quidem virtutum omnium Ethicarum studio continetur. Constans est doctrina sanctorum, actionem hanc contemplationi uiam sternere, Gregorij quidem. Qui contemplationis arcem (inquit) ^{6. me- tal. c. 17} tenere desiderant, prius se in campo operis ^{l. de sim. bono. c. 15.} per exercitium probent. Et Isidori. In actiua uita prius per exercitium boni operis,

456 DE ORAT. IACVLATOR.
cuncta exhaurienda sunt vitia, vt in con-
templatiua iam purâ mentis acie ad cõtem-
plandum diuinum lumen quisque pertran-
seat. Exhauritur autem vitiorum sentina,
Ethicarum virtutum exercitatione.

Cassianus multus est in hac commendanda, verè enim princeps est ad ritè decente-
que orandum.

Collat.
14. c.2. Quisquis (inquit) ad Theoreticem, vo-
luerit peruenire, necesse est vt omni studio
atque virtute, actualem primùm scientiam
consequatur. Nam hæc practica absque
theoretica possideri potest: theoreticè ve-
rò absque actuali omnimodis apprehendi
non potest. Gradus enim quidam ita ordi-
nati ac distincti sunt, vt humana humilitas
possit ad sublime conscendere, qui si inui-
cem sibi eâ quâ diximus ratione succedant,
potest ad altitudinem perueniri, ad quam
sublato primo gradu non potest transirola-
ri. Frustra igitur ad conspectum Dei tendit,
qui vitiorum contagia non declinat. Spi-
ritus namque Dei effugiet fictum, nec ha-
bitabit in corpore subdito peccatis.

Sap.1. Hæc Cassianus, qui quidem non tam
de grauioribus agit criminibus quàm de
minutoribus, quibus contra morales
virtutes peccatur, vt humilitatem, man-
suetudinem, modestiam, temperantiam,
cæterasque consimiles. Pergit item expli-
care

care quibus rebus perficiatur vitæ huius actiue exercitatio.

Hæc autem (inquit) actualis perfectio Cap. 3.
duplici ratione subsistit. Nam primus eius modus est, vt omnium natura vitiorum & curationis ratio cognoscatur. Secundus vt ita discernatur ordo virtutum, earumque perfectione mens nostra formetur, vt illis non iam velut coacta, & quasi violento imperio subiecta famulerur, sed tamquam naturali bono delectetur, atque pascatur, & arduam illam atque angustam viam cum oblectatione conscendat.

Vides quanta vitæ actiue perfectio orationem antecedit, vt ita scilicet capiatur virtutum exercitatio mens nostra, vt in deliciis habeat earum studium & vsum, nec inuitâ (quod aiunt) Mineruâ aut repugnante, sed volente & præcurrente naturâ ad eas exercendas, colendasque feratur. Cuius quidem hanc affert causam.

Quo enim modo (inquit) vel virtutum rationem, qui secundus in actuali disciplina gradus est, vel rerum spiritualium & cælestium sacramenta, quæ in theoriæ gradu sublimiore consistunt valebit attingere, qui naturam vitiorum suorum, nec potuit intelligere, nec nisus est extirpare? Consequenter enim pronuntiabitur

Ff 5 pro-

progredi ad excelsiora non posse, qui non euerit planiora, multoque minus ea quæ sunt extrinsecus apprehendet, quisquis intelligere ea quæ sibi sunt inserta non quærit.

Et quia hoc in genere peccatur vitiosè à quamplurimis: qui neglectis vitæ actibus exercitijs, virtutumque studio valere iusto, superbiâ tumidi, irâ inflammati, acediâ, graues, innumerabiliumque perturbationum pondere prægrauati, ad arduum montem præruptumque contemplationis conuincuntur. operæ pretiū erit quæ idem alibi disputat in eandem sententiam hoc loco afferre.

69. Absque hæc inquit, (id est ethica exercitatione atque virtutum studio) illa quam diximus Theoretica puritas (id est contemplatio) non potest apprehendi, quam hi tantum qui non aliorum docentium verbis, sed propriorum actuum virtute perfecti sunt, post multa operum ac laborum stipendia, iam quasi in præmio consequuntur, non enim à meditatione legis scientiam, sed de fructu operis acquirentes, cum psalmogra-
 Psal. 118 pho canunt: A mandatis tuis intellexi. Et excoctis passionibus vniuersis, fiducialiter
 Pl. 100. dicunt: Psallam & intelligam in via immaculata. Ita Cassianus.

Longè igitur falluntur qui vel in primo ipso vitæ spiritualis limine se contemplatio-
 nis

nis orationis que donum consequi putant: cum teste Cassiano multorum laborum ante susceptorum, diuturneque exercitationis virtutum merces sit & præmium. Denique hisce orationibus iaculatoriis opitulatur admodum, vsus quotidianæ meditationis, imò ratio hæc frequenter orandi per momentaneos actus (inquit P. Soares vsus quietæ, c. 2. de relig. l. 2. c. 5.) diuturnioris que orationis præsupponit: ex qua continens illa Dei recordatio nascatur: Quemadmodum etiam ab animi facilitate actiones emanant, atque in ferro ignito remanent quædam quasi ignis vestigia, vel multo post tempore quam ab eo remotum est, vt pulchrè Dionysius Cartusianus.

1. de
perfect.
charit.
art. 44.

Quare omnino est necesse aliquantum temporis à cæteris actionibus curis que vacui, eum in singulos dies dare mentis orationi, qui volet hisce breuioribus inter quotidianas occupationes negotiorum que molestias curas que mentem exercere, & recreare. Qui namque otiosus & quietus non cogitat Deum (verba sunt Augustini) quomodo inter actus multos & laboriosa negotia poterit de illo cogitare? Meditetur ergo quæ Dei sunt fidelis, cum vacat, & benè operandi substantiam quærat, ne in actione deficiat.

1. Sent.
Prosper.
sentent.
218.

Sed neque breuioribus hisce orationibus poterit animum exercere is, qui meditandi pla-

Serm. I.
de S.
Andraea

planè est imperitus, nã vt præclarè Bernardus. Ascendimus (inquit) velut duobus quibusdam pedibus, meditatione & oratione, meditatio siquidem docet quid desit, oratio ne desit obtinet: illa viam ostendit, ista deducit. Meditatione denique agnoscimus imminetia nobis pericula, oratione euadimus.

Hinc illud Augustini: Intellectus cogitabundus est initium omnis boni. Qui enim cogitatione complectitur tum diuinam bonitatem, tum suam ipse miseriam, innumeraque demerita: eum sanè ad orationis confugere præsidium necesse est, quæ quidem origo est & fons omnis boni. Meditatio denique (teste Gersono) soror est lectionis, nutrix orationis, directrix operis, omniumque pariter perfectio & consummatio virtutum. Suntque hæ iaculatoriæ quasi residua longioris meditationis, manè aut alio oportuno tempore instituta: iuxta illud. *Cogitatio hominis consistit tibi, & reliquæ cogitationis diem festum agent tibi.* Quod ita accipio, vt cogitatio sit ipsa meditatio, eius reliquæ seu caelestis tibi quo ab ea refectus est quasi micæ quædam, sint orationes iaculatoriæ. Atque hæc pauca de multis quæ de tota hac quæstione afferri possent dicta sint. rectus autem ordo postulat, vt deinceps de earum impedimen-
tis

tis tum externis, tum internis breuiter dis-
feramus.

CAPVT VII.

Quibus externis rebus impediuntur.

IN præcipuis orationis impedimētis habet <sup>3. mo-
ral. c. 6.</sup> Gregorius, exteriores occupationes, ita e-
nim ait quodā loco; Nequaquā mens ad su-
perna attollitur, si curarū tumultibus conti-
nuè in intimis occupatur. Quid enim de
Deo occupata obtineat, quæ de illo appre-
hendere aliquid, etiam vacans laborat.]
Hæc Gregorius. Qui & negotiosos homi-
nes eos quidem qui oratione actiones suas
non interrumpunt & quasi condiunt, pisci-
bus confert, quos lex vetus, immundos ne-
que ad cibum adhibendos pronuntiabat.
Hinc per Moysem dicitur (verba sunt Gre-
gorij) vt pisces qui pinnulas nō habent, non
edantur. Pisces quippe qui habent pinnulas,
saltus dare super aquas solent, soli ergo in
electorum corpore quasi pisces transeunt,
qui in eo quod in imis deseruiunt aliquan-
do ad superna conscendere mentis saltibus
sciunt, ne temper in profundis curarum la-
teant, & nulla eos amoris summi, quasi li-
beri aëris aura contineat.

Tradit deinceps quā ratione quis se in me-
diis

diis occupationibus gerat. qui ergo (inquam) rebus temporalibus occupantur, tunc bene exteriora disponunt, cum sollicitè ad interiora refugiunt: cum nequaquam foris perturbationum strepitus diligunt, sed apud semetipsum intus in tranquillitatis sinu requiescunt. Hos eosdem confert cum Iacob patriarcha de quo sacræ litteræ produunt in tentoriis habitare solitum. In tabernaculis enim (ait) aut in domo habitare, est se intra mentis secreta restringere, & nequaquam interius per desideria dissipare, ne dum ad multa foris inhiant, à semetipsis alienati cogitationibus recedant.]

3. Mor.

c. 7.

Gen 25.

Sed quanta sint harum occupationum damna, quamque officiant oranti, Bernardo quidem nemo melius exponit, in iis libris quos de consideratione ad Eugenium Pontificem summum. Vnde iam ergo incipiam? (sic enim orditur) libet ab occupationibus tuis, quia in his maximè condoleo tibi, condoleo dixerim si tamen doles & tu non quibus deliciis, dulcis quietis tuæ non longè ante hac fruebare, non potes dissuuisse tam citò, non potes ita subitò non dolere nuper subtractas. Inuitus (ni fallor) auelleris à Rachèlis tuæ amplexibus, & quoties id pati contigerit, toties dolor tuus renouetur necesse est. At quando non contingit? Quoties vis & incassum? quoties moues,

L. c. 1.

moyses, nec promques? quoties conaris & non datur vltia? eniteris & non obtines? parturis & non paris? tentas & absciperis? Et ^{Isai 38.} vbi incipis ibi deficis, & dum adhuc ordiris succidunt te. Venerunt filij vsque ad partum (ait Propheta) & vires non habet parturiens. Hactenus ille.

Quis hæc quæso non in se experitur occupationum effecta? Quoties ab iis interruptitur oratio? quoties intermititur? quoties & deseritur? Quàm grauis eam inter & occupationes lucta! Quoties vsu venit occupatis, vt cum vix dum pedem in orationis stadium, curriculumque intulerint, mox tamen ad eius calcem suspirant? sed quàm hic sit status periculi plenus, ab eodem Bernardo discamus.

Attrita inquit frontis es (affatur Pontificem, & nos in eius persona) & instar vitulae Ephraim doctus diligere trituram. Si (pace tuâ) sic se habent res tuæ. Absit: hæc est pars illius qui datus est in reprobum sensum. Ab his sanè cupio tibi pacem, non cum his, nihil plus metuo tibi pace istâ. Miraris si vniquam possit tibi accidere: Etiam dico tibi si res (vt assolet) per consuetudinem in incuriam venerit.

Hæc S. Bernardus, plurimaque alia in eandem sententiam lectu quàm dignissima. Paulò post Eugenium hortatur ne se à male-

maledictis hisce occupationibus (ita enim eas vocat) ita sinat abripi, vt cum pateat omnibus eius opera, eam quidem se ipse sibi vni deneget, totumque det actioni; considerationi, orationique nihil.

Ergo vt integra sit (inquit) & plena humanitas, colligat & te intra se, sinus qui omnes recipit. Alioquin, quid tibi prodest iuxta verbum Domini, si vniuersos lucreti te vnum perdens? Quamobrem cum omnes

Psal. 77. nus. Quid solus fraudaris munere tui? Vt quequo vadens spiritus & non rediens? Vt quequo non recipis te, & ipse inter alios vice tuâ? sapientibus & insipientibus debitores, & soli negas te tibi? Stultus & sapiens, seruus & liber, diues & pauper, vir & femina, senex & iuuenis, clericus & laicus, iustus & impius, omnes pariter participant te, omnes de fonte publico bibunt pectore tuo; & tu seorsum sitiens stabis? si maledictus qui partem suam facit deteriorem, quid ille qui se penitus reddit expertem?

Proou. 5. sanè deriuentur aquæ tuæ in plateas, homines & iumenta & pecora bibant ex eis, quin & camelis pueri Abrahæ potum tribuas, sed inter cæteros bibe & tu de fonte

Eccl. 14 te patris tui: Alienus inquit, non bibat ex eo. Numquid tu alienus? cui non alienus si tibi es? denique qui sibi nequam

cui bonus? Hæc Bernardus grauissimè.

Cuius quidem oratio utinam omnibus, ac viris religiosis imprimis persuadeat, ut eâ moderatione mensuraq; exteriores obeant actiones, ut non ab iis teneantur, quin potius in eas ipsi imperium habeant. Atque iis expediri ad orationis possint quietem portumque confugere, quando ita res feret. Quæ verò de exterioribus dicta occupacionibus, multo maximè valent quando nimix sunt & supra vires tum corporis, tum animi. Vnicuique igitur expendendū maturè quid in eo genere possit, citra spiritualis profectus dispendium, illudque demum ei assumendum, cætera ut suis imparia humeris alijs concedenda. Scitè quidam hac nostrâ arate. *Nulli plus filiorum quàm lactis, nec plus negotiorum quàm virium esse debere.* Quæ mulier pluribus quàm possit commodè filiis lac præbet, tum sibi tum illis ipsis nocet admodum; propriis quidem se viribus destituit corpusque macie conficit, illos autem alimenti inopiâ imbecillos, agroque esse corpore necesse est: sic quisquis, qui se negotiis limit, quibus ferendo nō est, prægrauari, eum quidem singula ex animi sui sententia conficere est impossibile: tum quod caput est, nullum ei relinquitur tempus ad vires orationis præsidio instaurandas, sed Beatum Iustinianum diuinè de hac eadem quæ-

G g stione

I. de dis-
cipl. &
p. rfect.
mona-
sticę cõ-
uers.
c. 21.

Exodi
18.

Sunt multi (inquit) qui spiritus leuitate
permoti & inordinato feruore sub prater-
tu caritatis seducti, aded in exterioribus oc-
cupationibus implicantur, vt de se nihil co-
rare videantur. Diem quippe totum in his
occupant, mentem dilaniant, corpus atte-
runt, & spiritualia studia negligunt, sola tem-
poralia cogitantes. Istorum autem quale fuerit
opus, exitus conprobabit. In diuinis namque
legitur scripturis quod Moses cum ex Aegy-
pto egressus esset, & absque interuallo cau-
sas populi occupatus audiret, à Iethro suo
cognato admonitus est, quod stulto labore
& ultra vires proprias desudaret, cum mino-
ra maioribus anteponeret, & plus debito in
exterioribus se dilaret. Et quis Moyses fan-
ctior? quisue feruentior? qui à Deo dux po-
puli Israel electus est? qui super omnes ho-
mines, qui tunc morabantur in terra mitissi-
mus? Qui causas populi ardentissimo cari-
tatis zelo iudicabat? Vt audeat sine lachrya
persistere in eo, in quo sanctus Propheta
perseuerare non valuit? Audito namque ge-
tilis viri consilio, prudenter restrinxit nego-
tia proximorum, vt in iis quæ Dei erant que-
tiùs suo vacaret tempore. Huius admoni-
tione exempli erudimur operibus exteriori-
bus, spiritualia deuotionum intermiscere
exercitia, quatenus gustus eorum resumpta
viii-

viribus, & roboratâ mente, vtilius iucundisq; exteriora agamus. Ita Laurentius Iustinianus. Quo quid efficacius in hoc quidê genere & magis neruosum afferri possit, nō video; præsertim si quæ habet reliquo capite perlegantur, quæ quidem certè lectu sunt dignissima. Alterum quod hisce ad Deum aspirationibus nocet admodum, est scripturatio, litterarum maximè, rerumq; nouarum & curiosarum atque à statu & dignitate spiritualis viri abhorrentium. Audi quid à Bernardo de hac ipsâ occupatione scribendi etiam facta, nobis traditū sit. Cùm enim rogatus esset à Guilielmo Abbate Cluniacensi Apologiam conscribere, quâ se suosq; tueretur aduersus eos, qui Cluniacensibus illos monachis detrahere palàm prædicabant: principio se multis quidem excusat, tandem inquit licet, cædit: additâ etiam hac graui testificatione. Scito tamen me nō modico huiusmodi scripturationibus feriri detrimento, quia multū hinc deuotionis subtrahitur, dum studium orationis intermittitur, præsertim cum nec vsus suppetat dictandi nec otium. Hæc Bernardus. Quid ad ea tu qui noctes diesq; inutilia, inania, vana, futilia scriptitans, quæque nescire multò esset melius, existimas nihilominus te orandi spiritum, deuotionisq; feruorem posse continere? Toto quidem erras caelo, nimia

Præfat.
in Apologiam
ad Guilielm.
Abbatē.

namque etiam de re sacra scriptio, teste Bernardo, orationis exercitationi inimicissima est.

Quid igitur sentiendum de prophano, de curioso, atque adeo noxio hominū, eorum studio, qui peruersā Atheniensium imitatione ad nihil aliud vacant (vt sacræ loquuntur litteræ) nisi aut dicere aut audire (addo ego & scribere) aliquid noui?

Astor.
17.21.

Collat.
19. c.6.

Tertium orationis impedimentū suggestit Cassianus his verbis. Prætermitto (inquit) illa quibus attonita anima, ac spiritualibus theoriis semper intēta specialius ingrauat, concursus scilicet fratrum, susceptionis quoque ac deductionis officia, mutuas visitationes diuersarumque confabulationū, atque occupationum interminabilem curam. Hęc Cassianus, quæ viris Deo sacris expendēda maximè: nihil enim tam aduersatur orationi quàm mutua visitationes, & non necessaria confabulationes, ad humana tantum ceptanda solatiola instituta. Iis enim tum deuotionis spiritus exhauritur, tum cor variat in partes distrahitur.

De passione
Domini
6.27.

Vnico D. Bernardi testimonio sine huius capiti imponam, sciunt (inquit) viri spirituales, qui hoc experti sunt, quantum auferat deuotionis, quantum afferat dissolutionis, intrinsecus frequens lingue resolutio. Nā licet fornax, cuius os semper apertum est, nō potest

rest in se retinere feruorem: sic nec cor deuotionis in se poterit gratiam conseruare, cuius os non fuerit ianuâ silentij reclusum. Claudamus igitur os nostrum, vt cum deuotionis feruore Christum deuotionis largitorem in feruenti affectu possimus cōseruare. Hæc Bernardus. Atque hæc de iis impedimentis orationis, quæ ab exteriori causa proficiscuntur.

C A P V T V I I I.

De iis que ab interiore causa ortum habent.

P R I M V M se offert, peccatum, maximè si mortiferū sit & grauioris noxæ. Ita Gregorius ad illa Iobi verba. *Tunc leuare poteris faciem absque macula.* Faciem (inquit) leuare est in Deo animum per studium orationis atollere. Sed eleuatam faciem macula inquinat, si intendentem mentem reatus sui conscientia accusat, quia ab spei fiducia protinus frangitur, si intenta precibus, necdum deuictæ culpæ memoria mordetur, diffidit namque accipere se posse quod appetit, quæ profectò reminiscitur, nolle se adhuc qui de facere quod audiuit. Hæc Gregorius. cuius sensu, peccatum oranti impedimento est, quod ei spem fiduciamque, sine qua similis est fluctui maris, qui à vento circumfertur, vel eripit, vel infirmiorefficit.

Gg. 3. Præ-

1. Ioan. 3. Præclarè enim D. Ioannes; Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habebimus apud Deum, & quidquid petierimus, ab eo accipiemus. Et multò ante Salomon. Qui auertit aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Quæ explanans Greg. Cor quippe (inquit) nos in petitione reprehendit, cum resistere se præceptis eius quem postulat, meminit, & oratio fit execrabilis, cum à censura auertitur legis, quia dignum profectò est vt ab eius beneficiis sit quisque extraneus, cuius nimirum iussionibus non vult esse subiectus.]

Sed quoniam parum refert hoc impedimentum indicasse, nisi qua ei sit ratione obuiam eundem doceatur, id ipsum à Gregorio petendum. Qua in re (inquit) hoc est lubricum remediũ, vt cum se mens ex memoria culpæ reprehendit, hoc prius in oratione defleat quod errauit, quatenus cū erroris macula fletibus tergitur, in petitione sua cordis facies ab auctore munda videatur.

18. mo-
sal. c. 3.

Idem, ad illa Iobi verba. Neque enim reprehendit me cor meum in omni vitia mea. Fufius tradit quantum orantis interest, vt is ex præscripto diuinæ legis vitam decar. Si enim (inquit) quod præcipit facimus, id quod petimus obtinebimus. Valde enim apud Deum, vtraque hæc sibi necessariò congruunt, vt & oratione operatio.

ratio, & operatione fulciatur oratio.

Cum autem peccatum omne quale quale id sit, orationis cursum remoretur tum maxime odium proximi acceptasque ab eo iniurias meminisse. Cum stabitis ad orandum (monitum est Christi Domini) dimittite si quid habetis aduersus alterum. Et iterum: Cum offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersus te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum: De quo quidem argumento hæc Gregorius quodam loco: Quid hac (inquit) doloris macula (id est seruato in proximum odio) inueniri deterius potest, quæ in conspectu iudicis Charitatem non inquinat, sed necat? Vitam quippe animæ, quælibet culpa polluit, seruatus verò contra proximum dolor occidit. Menti namque, ut gladius figitur, & mucrone illius, ipsa viscerum occulta perforantur. Qui scilicet à trāfixo corde si prius nō educitur, nihil in precibus diuinæ opis obtinetur, quia & vulneri membrorum imponi salutis medicamina nequeunt, nisi ferrum à vulnere antea subtrahatur. Hinc est enim quod per semetipsam dicit Veritas, Nisi remiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester qui in cælis est, remittet vobis peccata vestra. Hinc circa institutionem postulationis

Gg 4

latio-

Matth. 6

10. Mer.
18.

lationis, conditionem posuit pietatis dicēs,
 Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos
 dimittimus debitoribus nostris, vt bonum
 profectò quod à Deo compuncti petimus,
 hoc primùm cum proximo conuersi facimus.
 Hæc Gregorius, qui sese tandem ad in-
 stitutam Iobi explanationem referens, sic
 eam concludit. Tunc igitur verè sine macu-
 la faciem leuamus, cum nec nos prohibi-
 ta mala committimus, nec ea quæ in nos
 proximis commissa sunt, ex proprio zelo
 retinemus: graui namque mens nostra ora-
 tionis suæ tempore confusione deprimitur,
 si hanc aut sua adhuc operatio inquinat,
 aut alienæ malitiæ seruatus dolor accusat.
 Neque verò mirum sit proximi odium in
 Deo inuisum & exosum, cum neque mar-
 tyrium ipsum, morsque eius amore obita,
 ipsi, nisi charitate fulta placere possint.
 Cuius quidem rei fidem facit historia mi-
 randa sanè Nicephori & Sapritij, quam le-
 gere licet apud Surium.

Febr. 9.

Odium proximi, sequitur proximè se-
 perbia; orationis, & ipsa inimicissima, tantus
 enim à sapientibus, & prudentibus abscon-
 ditur thesaurus, reuelaturque paruulis. sed
 de ea occasione humilitatis, oranti admo-
 dum oportuna memini supra à me dicta
 esse non pauca. Impedimentum denique
 postremum, non eorum quæ exi-
 stant

stunt (cùm sint innumera) verùm quæ nobis impræsentiarum occurrunt, sunt mentis euagationes, quæ plurimum rerum sunt ante orationem cogitatarum, & fructus, & factus. Sæpe (verba sunt Magni Gregorij) immunda quædam, vel illicita animo versamus, quoties à precibus vacamus: sed cùm se mens ad studium orationis erexit, earum rerum imagines reuerberata patitur, quibus libenter priùs otiosa premebatur, & quasi iam faciem anima ad Deum leuare non sufficit, quia in se nimium inquinatâ mente, maculas pollutæ cogitationis erubescit: sæpe curis mundi libenter occupamur, cumque post hæc studio orationis intendimus, nequaquam se mens ad cælestia erigit, quia pondus hanc terrenæ solitudinis in profundum merfit, & in prece facies munda non ostenditur, quia cogitationis infimæ luto maculatur.

1. 10.
moral.
c. 17.

Idem ad Iobi verba; *Cùm ponerem nubem vestimentum eius, &c.* vult hæc animi distractiones nisi Deo sinente non accedere, quibus permittat quidem orantem affligi, quòd ipse aliàs ab eo aliena salutique inimica animo versare solitus sit. Sed ipsummet præstat audire suis id verbis præclare exprimentem, sic enim Deum compellat. *Menti nostræ (inquit) terrenis voluptatibus*

28. moral.
c. 15.

G g 5 assuetæ

assuetæ curarum suarum phantasmata iusto iudicio obijcis, quibus eam in ipsa orationis sua intentione confundis, & quam desideris infimis deditam non ignoras, rectè cecaram ab intuenda lucis tuæ perspicuitate reuerberas, ut cùm in te intenditur, ipso à te cogitationum suarum nubilo reflectatur, & quæ terrena hæc assiduè cogitat, quia vult, hæc etiam toleret in oratione cùm non vult.

Haecenus Gregorius. Ex his conficitur permagni interesse quid interdiu quisque, quid ante orationem agitet animo: earum namque rerum quas cogitaueris, importuna recurrent phantasmata, quæ te iuuuim licet atque repugnantem contraque nitentem pellicient ad sui consideratione: quod quidem pulcrè molæ similitudine à Cassiano (quem sequuti Anselmus, & Bernardus) illustratur. Mola (inquit) quam mearum aquarum præceptis impetu rotante prouoluit, nullatenus quidem cessare potest ab opere suo, aquarum impulsibus circumacta. In eius verò qui præest situm est potestate, utrumne triticum molat, an hordeum, loliumque comminuat. Ita igitur etiam mens per vitæ præsentis incursum, vndique ingruentibus tentationum torrentibus circumacta, vacua quidem cogitationum æstibus esse non poterit, quales verò vel admittere vel parare sibi

Collat.
1.c.18.

sibi debeat, studij ac diligentia suæ providebit industria. Si enim ut diximus, ad sanctarum scripturarum meditationem iugiter recurramus, ac memoriam nostram ad recordationem spiritualium rerum & desiderium perfectionis, spemque futuræ beatitudinis erigamus; necesse est, ut ortæ cogitationes inde spirituales in his quæ meditati sumus, mentem faciant immobilem; sin verò negligentia seu desidiam superati, vitiis & otiosis confabulationibus occupemur, seu curis mundanis, & superfluis sollicitudinibus implicemur, consequenter exinde velut quædam zizaniorum species generata, operationem quoque nostro cordi noxiam ministrabit, & secundum sententiam Domini Salvatoris, ubi fuerit thesaurus operum nostrorum, seu intentionis nostræ, ibi & cor nostrum necessario permanebit. Hæc præclare Cassianus. Quibus bellè consentit quod D. Bonaventura. Qualis (inquit) liquor vasi infunditur, taliter redolebit, & quales herbas in horto cordis tui plantaveris, talia semina germinabit.

De profectu relig.
l. i. c. 55.

Res est clarior quam ut pluribus explicetur. Eò factum ut qui seridè in vitæ spiritualis studium incumberent, orationisque perfectionem sequerentur, nihil haberent antiquius, quam mentis suæ hortulū frugiferis conferere plantis, animumque suum ab omni non

non solum noxiarum contagione cogitationum, verum etiam ab inutilium, leuiumque appulsu intactum seruare. Arque in hoc quidem genere plane mirabile est factum cuiusdam monachi apud Cassianum, de quo ipse in hac verba. Nec minus quoque hoc opus fratris erga puritatem sui cordis intenti & erga contemplationem diuinam valde solliciti commemorare necessarium reor: qui cum ei post annos quindecim, patris, ac matris, amicorumque multorum de prouincia Ponti, complures epistole delatae fuissent, accipiens grandem fasciculum litterarum, diuque apud semetipsum voluens. Quantum (inquit) cogitationum causa, erit mihi harum lectio, quae me vel ad inane gaudium, vel ad tristitias infructuosas impellet? quot diebus horum recordatione qui scripserunt, intentionem pectoris mei a proposita contemplatione renocabunt? Post quantum temporis dirigenda est haec mentis concepta confusio, quantoque labore rursus iste tranquillitatis reparandus est status: si semel animus litterarum permotus affectu, eorumque recensendo sermones ac vultus, quos tanto tempore dereliquit, iterum eos reuisere, ipsisque cohabitare, & animo, ac mente coeperit interesse? quos profecto corporaliter deseruisse nihil proderit si corde

de eos incipiat intueri, ac memoriam quam saeculo huic renuncians quisque velut mortuus abdicauit, reuiuiscens eandem rursus admiserit. Hæc voluens in corde suo non solum nullam resolvere epistolam definiuit, sed ne ipsum quidem fasciculum resignare, ne scilicet eorum qui scripserant, vel nomina recensendo, vel vultus recordando, à spiritus sui intentione cessaret, itaque ut eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum. Ite (inquiens) cogitationes patriæ, pariter concremami: nec me ulterius ad illa quæ fugi reuocare tentetis.

Præclarum sanè facinus, heroicam virtutem, diuinam animi fortitudinem, cuius quidem plures extabunt subuereor laudatores quam imitatores. Quid hîc agentij, quibus nisi quæ ad alios mittuntur litteris aut perlectis, aut cognito earum argumento, nulla animi quies? qui urgent, instant, fatagunt, efflagitant? nihil non tentant ut suæ curiositati, eiusque (ut cum Augustino lo-^{Medit.}
^{c.1.} quar) prurigini obsecundent, cum hic nec ad se scriptas quidem legat? tanti scilicet erat illi mentis tranquillitas, animique libertas, quam sibi litterarum illarum reseratione, lectioneque detractum iri, ut solers erat, præuidebat. Metuis forte tamen tibi causæ desint distractionum, nisi eas extrinsecus aduoces? falsò: earum plus
fatis

fatis ferax est ager tuus, non est quod eas tibi accersas aliundè.

Et quoniam maius quam vulgo existimatur, momentum habet, ad mentè dum oratur colligendam, sibi superflua omni cognitione, inaniumque litterarum lectione interdicere, addam aliud eiusdè generis, cuius eò debeat esse vis permouendi maior, quod patrum contigerit memoria.

Orantem in cubiculo B. Ignatium ostio clauso (ita de illo Ribadenieyra) importunè Ianitor interpellauit aliquando, cui semel atque iterum pulsanti nihil respondit Ignatius; cum molestus esse pergeret, & perseueranter obrunderet, ostium aperuit. Et quid (inquit) tibi vis? cui Ianitor, en inquit pater litteræ quas qui reddidit, tua ex patria allatas dicit, simulque literas in manus Ignatio tradit, qui recluso ostio, literas in lucentem caminum (erat enim hyems) cremandas coniecit, & continuò ad intermissam orationem rediit. Hæc Ribad. Quam vereor ne hæc magno religiosi stent viris præclara collecti animi exempla, quibus quidem curiosâ nouorum, tum auditione, tum narratione, tum lectione, tum scriptione, id vnum propositum videtur, vt mente in varias dissipatâ partes, tot orationi, religiosæque quieti apparent hostes, quos sunt res quarum phantasmata in animum admittunt.

1.5. vitæ
eius.

tunt. Num hic finis est religiosæ vitæ quam
 ducimus? Instituti cursuque vitæ quem se-
 quimur? Siccine ætas omnis, bonique & heu
 numquam redituri anni nugis, vanisque ac
 futilibus aut excipiendis aut exhibendis
 transigendi? curâ interim omni precandi
 positâ, quasi ea ad nos nil pertineret? omni-
 que colligendæ mentis studio valere iusso,
 quasi eo etiam neglecto, possit spiritualis
 vita consistere? Heu quàm malè religiosum
 nomen, dignitatemque tuetur quisquis est
 huiusmodi. Quàm accedit proximè ad eius,
 qui in sæculo degit, vitam & mores. Quàm
 metuendum ei, ne quemadmodum eum
 præne æmulatur, ita & illi societur, atque à
 sanctorum cœtu tranquilloque religiosæ
 disciplinæ portu, tamquàm eo indignus ali-
 quando segregatus, rursusque in mare sæ-
 culi reiectus, naufragiis, tempestatibus, cer-
 tæ denique morti exponatur. Utinam &
 non euomatur aliquando ex ore Dei, tanto-
 que sit iis qui in sæculo degunt & deterior
 Deoque inuisitor, quò (vt loquitur Cassia-
 nus) id quod nausea compellente proiici-
 mus, odibilis deestamur.

Collat.
 4. c. 19.

CA-

CAPVT IX.

Epilogus ad laicos.

TE primùm lubet compellate quisquis nullis adhuc initiatus sacris, mundique sequens castra, tamquam pullum onagri liberum natum putas, neque vlllo orationis egentem præsidio arbitraris. Et cum quæ hæcenus generatim de precatōnis necessario vsu dicta sunt, euincant nemini non capiendam eius tum exercitationem tum consuetudinem; tum eam tibi capiendam potissimū, idque ob innumeras status, instituti que tui difficultates & pericula, extremum hinc persuadere conabor. Et quando magna parte tecum hæcenus collocuti sunt Sancti Patres me ferè silente (id enim decorum erat, & ea præceptio est Salomonis: loquere maior natu, decet enim te) eosdem ipsos si per te quidem licet extremâ hac parte adhibebo.

Iob 11.
32.

Ecclef.
32.9.

Ac principio quidem illud omnino negari non potest, quin vitæ tuæ cursus eiusque dirigendæ ratio, innumeris pateat tentationibus, tum iis quæ ab humani generis hostibus immittuntur, tum quas mundus, resque humanæ, atque sua cuique caro, cupidinaeque suppeditant. Neque verò illud obscurum est, multò eos ipsos hostes superiores esse vitæ

viribus tuis, atque de salute tua conclamatum, nisi in alienis armis spem ponas, nisi tibi mittat Dēus suppetias, quibus te liberet ab inimicis tuis iracundis, & ab insurgenti-
Psal. 17.
 bus in te potenter eruat. Verūm quæ tibi ra-
48.
 tio, quis modus cælestem opem promerendi? Si nescis, eam tibi quidem ab oratione petendam, doceat Augustinus. Nullum (in-
De eccl. dignitatib. c. 56
 quit) credimus ad salutem nisi Deo inuitante venire: nullum inuitatum salutem suam nisi Deo auxiliante operari, nullum nisi orantem auxilium promereri. Hæc Augustinus. Quæ quidem maximè valent in eo auxilio, quod tentationibus propulsandis necessarium est, quibus vtrique cuiusque salutem vehementiùs impediri planum est. Iam verò esse orationem vnicum ad eas præsentissimumque remedium, docent tum sacræ literæ, tum sacri Patres, tum vsus ipse quotidianus.

An non frequentiùs ingerit Christus orandum, vigilandum, animoque excubandum ne intremus in tentationem? An non Apostolis suis edixit certum esse dæmoniorum
Matth. 17. 22.
 genus quod nisi orationi ei que ieiunio coniunctæ non cædat? Quidquid capitibus Dominicæ precatōnis, orandique formula nobis ab ipsomet tradita hæc ipsa tentationum liberatio continetur tamquam orationis fructus & promeritum? quando optimus

H h quis-

quisque viribus suis diffusus, Deique frenis ope exclamat. *Et ne nos inducas in tentationem: sed libera nos à malo.*

Et vt paulò altiùs rem repetamus: quid aliud quæso significatum olim iecore piscis à Tobia Angeli iussu exenterati, cuius excabatur fumo genus omne dæmoniorum, quàm hæc orationis in eos ipsos dæmones diuina quædam vis? Cuius quidem potentissimo, suauissimoq; optimiq; odoris vt pote incensi thuris fumo (vt est apud Dauidem) eos sæpe fugatos, luculentam fidem facit sacra ac diuina historia. Neque vero ab his discrepat Sanctorum sensus, quorum omnium atque adeò singulorum ea vnica constansq; vox est, orationis studiù ei imprimis colendum, qui se tum à dæmonum molestiis impugnationibusq; velit securum, tum eorum ipsorum machinis, dolis fraudibusq; superiorem.

1.3. vita
Patrum.

Quo in genere præclarum sanè est illud abbatis Ioannis apud Ruffinum (quod quidem de monacho ab eo dictum; cuiuslibet qui se saluum velit, est oprandum) Similis inquit debet esse monachus homini sedenti sub arbore, qui respiciens feras diuersas & serpentes ad se venientes, cum nò poterit illis resistere, ascendit in arborem vt euadat. Ita & monachus sedeat in cella sua, & respiciens prauas cogitationes venientes
super

super se, & cum non potuerit eis resistere, confugiat per orationem ad Dominum, & saluabitur. Hæc abbas Ioannes. Quod idem aliâ similitudine non minus aptâ, perspicuaque sic explicasse accepimus. Similis debet esse monachus (dicamus nos ad rem nostrâ quilibet Christo initiatus) homini habenti à sinistra ignem, & à dextera aquam: quoties enim succesus fuerit ignis tollit de aqua & extinguit illum. Sic oportet & illum facere omni hora, ut quodcumque cogitatio turpis succensa fuerit ab inimico, tunc aquâ orationis effundat, illamque extinguat.

Et sanè quotquot dæmoni bellum indicentes, ignea nequissimi illius tela extinxerunt, non id quidem aliâ ferè quàm orationis aquâ præstiterunt. Cuius rei tot testes existunt, quot Sancti in omni æuo, ordine, sexuque qui interiorem concupiscentiæ ignem; scenum illum quidem atque vsque ad perditionem deuorantem, omniaque virtutum eradicanem genimina, non aliâ vndâ, quàm cælesti hoc orationis rore cohibitum restinxerunt. Atque imprimis nobile est in hoc genere quod de Sancto Iosaphat Indiæ In eius vita. rege narrat Damascenus; Ad quem (inquit) cum præstanti forma delectæ puellæ parentis iussu inductæ essent, cæterisque eius ministris, famulatûque è palatio eiecto, eorum ipsæ munere fungerentur, atque obscœnis

Hh 2

gesti-

Eph. 6.
16.Iob. 31.
12.In eius
vita.

gestibus, sermonibus, complexuque ad nefaria sollicitarent: cumque ne deesset quidquam ad adolescentis mentem tot illecebris allecandam atque permouendam, Theodas quidam magus insignis, atque impostor ei spiritum fornicationis, qui & item aliis aliis nequiores secum assumpsit, immisisset, ut hi quidem intrus flammam excitarent, puella autem venustate sua, igni concepto extrius pabulum, fomitemque suppeditarent. Sed in irritum vniuersi cecidere eorum conatus, debilitati nimirum, atque fracti orationis virtute, lacrymarum fonte, ac profusione, pectoris tusione, gemituum valido clamore, quibus improbas illas cogitationes (ait Damascenus) non secus, ac fucos quosdam in fugam vertit. Surgens enim manus attollens, calentibus lacrymis, ac gemitibus Dei opem implorabat in hac fere verba. Omnipotens Domine, qui solus visibus polles, atque ad misericordiam pro-

Psal. 21. cliuis es, erue à dæmonis frameam animam meam, & de manu canis vnicam meam. Non

Psal. 34. supergaudeant mihi, qui oderunt me. Neque, nec corpus meum quod tibi castum exhibere promisi, probro & contumelia tibi fieri permittas. Vixque hanc orationem benierat, cum diuinam consolationem sibi copulatus aduenire sensit, cuius presentiam improba cogitationes se illico subdixerunt.

Quod

Quod idem utique experti sunt, quotquot nefariis dæmonis suggestionibus, improbi- que telis inuicta orationis arma opposue- runt: Ut non immeritò Sanctus Abraham ^{In eius vita.} ut de illo testatur Ephrem item Sanctus, dæ- moni exprobrarit illum à Christianis vinci facillimè, & quemadmodum deficit fumus à facie venti, sic deficere illum à facie eor- um. Vna siquidem (inquit) eorum oratio te persequitur ac deturbat, quemadmodū dum puluis à vento insectatus dispergitur.

Atque ut idipsum penitiùs etiam per- spicias, intelligasque, quàm tibi nulla om- nino excusatio in peccatis, cùm sit in promptu tam efficax quàm facile ad ea re- medium. Audi quid de ea ipsa re apud A- ^{In eius vita.} thanasium Magnus Antonius. Magna (in- quit) dilectissimi aduersum dæmones arma sunt, vita sincera, & intemerata ad Deum fides. Credite mihi experto, pertimescit sa- tanas rectè viuentium vigilias, atque ora- tiones. Rectè quidem (experto) ut enim idem testatur Athanasius, armis orationum omnem satanæ prosternebat exercitum An- tonius: & licet in tam immani solitudine so- litarius degeret, quotidieque cum dæmo- nibus decertaret, nihil tamen sibi ab illis, orationis scilicet munitus loricâ, metuebat.

Quid ad hæc tu qui vel minimo dæmo- nis flatu concussus non nutas modò, sed &

Hb 3 tur-

turpiter concidis. Tu quem oportuit an-
 nosâ quæ percu firmiorem, omnique muro for-
 tiorum, atque adamante ipso validiorem esse,
 nullisque ne moueri quidem procellosis
 ventorum, tentationumque flatibus, quo-
 modo ita vel leuissimo auræ flatu minime-
 que suggestionem hostili, miserè es prostra-
 tus? Quomodo cecidisti de cælo lucifer, qui
 manè oriebaris? quomodo corruisti in ter-
 ram, qui olim vulnerabas gentes; quomodo
 ad infernum detractus in profundum laci-
 Verùm ubi antiqua species tua? ubi ubi or-
 natus atque decor pristinus? olim cum te
 nondum tentatio defecisset, Deoque adhe-
 resceres, omnis lapis pretiosus operimen-
 tum tuum: sardius, topazius, & iaspis, chry-
 solitus, & onix, & berillus, saphirus, & car-
 bunculus, & smaragdus, aurum opus decor-
 ris tui. At heu heu egressus est à filia Sion om-
 nis decor eius. Obscuratum est aurum,
 mutatus est color optimus, dispersi sunt la-
 pides sanctuarij in capite omnium platea-
 rum. Heu filij Sion inclyti, & amicti auro
 primo, reputati sunt in vasa testea opus ma-
 nuum figuli. Heu qui vescebantur volu-
 ptuosè interierunt in viis, qui nutriebantur
 in croceis, amplexati sunt stercora. Candidiores
 Nazaræi niue, nitidiores lacte, rubi-
 cūdiore ebore antiquo, saphiro pulchro-
 res. Denigrata est super carbones facies
 eorum,

Isaia
14.12.

Ezech.
28.13.

Thren.
1.6.
Thren.
4.1.

vers. 2.

vers. 5.

vers. 7.

vers. 8.

eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus, aruit & facta est quasi lignum.

Vnde dic, amabò, vnde tot tibi tuique similibus, spiritualia tum damna, tum turpitudine morumque scœditas? Vnde tot cœlestium iactura donorum, quæ quidem pretiosi lapides Tyri regis adumbrabant? An non ea dæmoni adscribenda, atque ad eò tibi, qui improbis eius, callidisque consiliis imprudens paruisti? qui te repertum inermem non modò vicit ac spoliavit, opibusque omnibus exuit: at necavit etiam, pœremis, iugulavit, æternæque morti æternum addixit? At vnde tanta tibi strages & calamitas? nonne ab oratione neglecta? ab ope diuina non implorata? Hanc quidem si efflagitaſſes, illam verò si adhibuiſſes nã super aspidem & basiliscum ambulasti, & cõculcastes leonem & draconem, calcasti, inquam, super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Contriuiſſes vtrique caput serpentis, iaceretque is modò inglorius, & imbellis sub pedibus tuis. Ita res habet, parum dico pro rei dignitate, victoriaeque gloria.

Dico iterum: forti armato (Christo scilicet duce & auspice, comiteque oratione) longè fortior vniuersa abstulisti arma eius in quibus confidebat, spoliaque eius distri-

Hh 4. buisti:

Lucæ
10.19.

Lucæ
11.21.

buiſſes: A quo quidem tu modo (ô indigniſſimus facinus!) turpiter debellatus, ei ipſi ſeruo ſeruis, viliffimi mancipij inſtar, à quo item

2. Tim. 2.26. captiuus teneris miſer ad faciendam eius voluntatem.

Atque vix aliam vllam tibi certo perſuadeas velim hiſce compeditibus, vinculiſq; expeditiſq; ſuppeterere rationem, quàm orationem. Ipſa eſt quæ ſoluit compeditos, ipſa

Pſalm. 148.7. quæ principi Apoſtolorum arctè conſuſo-

A. 12. gaſtulo, ad hæc à quatuor quaternionibus

4. militum ſtudioſè cuſtodito nõ carceris modo reſerauit fores, verum per multa etiã porro pergèti ab eo remouit offendiſcula, dum

in tuto foret. Ipſa eſt quæ Ionam prophetam ceti abſorptum viſceribus, & tantum non

mortuum libertati reſtituit. Ipſa eſt denique (quando eius generis infinita ſunt exempla)

quæ Danieli prophætæ obturauit ora leonum

Dan. 6. 20. eumque ab iis intactum, carceris ſubterranei-
quelaci anguſtiis, ſqualoreque liberauit. Cur

igitur eam nõ adhibes ô miſer? An tibi forte non videris terro horridoq; clauſus ergaſtulo,

arctiſſimiſq; preſſus pedes compeditibus non credo equidem. Si modò tibi vel mini-

mum ſuper eſt ſenſus dolorum tuorum: ſi non eſt

traditus in reprobum ſenſum: ſi non te planè excæcauit malitia tua, vt videns non

videas, & audiens non intelligas.

Si igitur ſentis adhuc mala tua, ſi te di-

ra diabolici famulatus catena premit, si te
 vinculum doles, peccatiq̄ue ferreis atque
 adeò adamantinis loris constrictū: in prom-
 ptu est remedium. Tantūm aperi os tuum
 & dilata illud. Clama in fortitudine vocis
 tuæ. Clama inquam cum propheta: Saluum ^{Pf. 68.1.}
 me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ
 vsque ad animam meā: Infixus sum in limo
 profundi, & non est substantia. Veni in alti-
 tudinem maris, & tempestas demersit me.
 Cōplaceat tibi Domine vt eruas me, Domi-
 ne ad adiuuandum me respice. Erue animā ^{Pfal. 39.}
 meam ex inferno inferiori, vt non pereat. ^{14.}
 Projice post tergum tuum omnia peccata ^{Pf. 85.13.}
 mea. Aperi mihi vinculo carcerem, libera me ^{Isaiæ}
 de manu pessimorū, & de manibus quere- ^{38.17.}
 ntium animā meā. Ne quæso, ne tradas bestiis
 animam confitentem tibi, & animam pau-
 peris tui ne obliuiscaris in finem. Eripe me
 de luto vt non infigar: libera me ab his qui ^{Pfal. 68.}
 oderunt me, & de profundis aquarum. Non ^{15.}
 me demergat tempestas aquæ, neque ab-
 sorbeat me profundum, neque vrgeat super
 me puteus os suū. Exaudi me Domine, quo-
 niā benigna est misericordia tua, secundū
 multitudinem miserationum tuarum respi-
 ce in me. Et ne auertas faciem tuam à puero
 tuo, quoniam tribulor velociter exaudi me.
 Intende animæ meæ & libera eam, propter
 inimicos meos eripe me.

H h 5

Quid

Quid te prohibet scelerum licet pondere pressum has preces harumque confirmes eiaculari, Dei que opem appellare: **Iob 5. 1.** Quin loqueris, & ad Sanctum aliquem conuerteris? Itane perire placet, cui tam est praesens remedium? Quis perit, vnumquam quod clamare renuisset? An est quidquam homini voce paratius? Est quidquam magis in eius potestate? Ergone morieris reticentiam? Peribis aeternum vocis usura tibi ipse denegata? Clama miser, clama, ora solve, Deum compella. Inuoca illum in die tribulationis, ne dubita, eruet te de domo carceris, animamque tuam de framea, & de manu canis vnicam tuam. Daemonis vires franget, vinculaque quibus te tenet colligatum confringet, omni que tentationis dissipata nube, priori te, atque adeo maiori restituet luci; nimirum vniuersa haec aliaque his praestantiora praestabit oratio.

At non sum, inquires, de iis qui grauioribus tenentur irretiti flagitiis, vt mihi sit necesse Deum precari ab us vt me extricet atque expediat. Credo, & gaudeo te in iis esse, qui quamquam in saeculo aetatem degant, at nihil minus quam quae saeculi sunt cogitant. Scio equidem quamplurimos reperiri, qui in hac etiam morum corruptela, & vniuerso mundo in maligno posito non curauerunt genua Baal: qui que custodierunt vesti-

Apoc.
16. 14.

vestimenta sua, nec inquinauerunt ea, ambulantesque cum Agno in albis quia digni ^{Apoc.} sunt. Sed num tibi propterea precationis ^{3.4.} negligendum studium? minimè gentium. Si iustus es (vt supra monuisse memini Augustinum) ora vt iustificeris adhuc, siquidè voluntas Dei est sanctificatio nostra vt eamus de virtute in virtutem: vt eorum quæ retto sunt obliiti, ad ea verò quæ priora sunt ^{Philipp.} extendentes nosmetipsos, ad destinatum ^{3.13.} persequamur, ad braviũ supernæ vocatiõnis Dei in Christo Iesu.

Si iustus es, ora iterum atque iterum, vt in accepta inchoatâque iustitia perseueres in finem. Quod quidem cuiuslibet assiduis votis, supplicibusque & continentibus precibus à Deo efflagitandum est. Inexplorata enim est incertâque sua cuiusque perseuerantia. Quis namque scire possit num de iis sit, quos meminit Christus dum ait: Oves meæ ^{IOAN.} vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, ^{10.27.} & sequuntur me, & (quod caput est) ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea? Nemo sanè nisi diuino doctus oraculo exploratam habet suam in bono perseuerantiam; ignoratque an sibi quidem olim aptabitur illud Ioannis: Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. Licet sancti (ait Augustinus) de suæ perseuerantiæ præ-

1. Epist.

2. 19.

L. II. ciuit. c. 12

præ-

lib. 2.
de voca-
tione
gen. iij
c. vii.

præmio certi sint, de ipsa tamen perseverantia sua reperiuntur incerti: quis enim scit quod in finem perseveraturus sit, nisi revelatione ab illo fiat certus, qui de hac re iusto, latentique iudicio non omnes instruit, sed neminem fallit? In eandem sententiam Sanctus Prosper, cuius quidem rei hanc assignat causam, ut perseverantem (inquit) humilitatem, utilis metus seruet, & qui stat, videat ne cadat.

Cum igitur ignoret quisque (Deo iustus ob causas sic statuyente) sit necne in finem perseveraturus, quid aliud superest quam ut id à Deo armatis frequentibusque precibus per infinita Christi Domini promerita contendamus? Si enim ipsemet Christus de Apostolorum salute sollicitus pro iis in hunc modum Patrem precatur. *Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos à malo.* Si idem Petrum compellans, *Ecce, inquit, Simon satanas expetiuit vos, ut cribaret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Si ipsos Apostolos ad orationis vltimam cohortatus est, ut pro se orarent ipsi, ne malis cederent, aduersisque quæ quidem gravia imminebant conciderent; quid dormitis (inquiens) surgite, orate, ne intretis in tentationem: si hæc inquam sic habent, quid igitur miserrimo cuique atque infirmi-
cūm

Ioan. 17.

Luc. 22.

tum ab Apostolica tum Sanctimoniâ, tum animi fortitudine distanti præstandum est? Quanto animi sensu & contentione ad eundem Deum, ut vniuersis viæ quæ quidem ad cælum ducit amotus offendiculis, securus eò tandem aspiret ac pertingat?

Et sanè optimus quisque in eo totus est. Neque verò Dominicæ orationi, quam ex Dei præscripto recitat frequenter, aliud ferè propositum est, quàm perseuerantiæ postulatio. Quid enim aliud innuunt, quid sibi hæ volunt petitiones. Sanctificetur nomen tuum, Adueniat regnum tuum, fiat voluntas tua, Et ne nos inducas in tentationem, & postrema illa, Sed libera nos à malo: quàm (ut ait Cyprianus) ut in eo quod esse cœpimus perseueremus? Cùm enim, (ut præclare etiam Augustinus) Dei nomen per lauacrum regenerationis sit sanctificatum in nobis, quare id ipsum quotidie à fidelibus poscitur, nisi ut in eo quod factum est in nobis, perseueretur à nobis?

Neque verò ea tantùm causa, tibi ut perseueres supplicandum, quod vtrum id necne à te sit præstandum ignores, sed ex alio item fonte manat hæc orandi necessitas. Quod perseuerantiæ donum tanti sit, tantæq; excellentiæ, ut licet diuinam gratiam bonis factis, amicitiamque promereri possis, atque adeò immortalem gloriam; perseue-

ran-

Serm. 6.
in orat.
Dominicam.

De correptione & gratia c. 6.

494 DE ORAT. IACVLATOR.
rantiam non possis. Ipsa quippe est supra-
mine meritum, opus omne, & quantum-
cumque arduum officium infra illam est.
Nimirum pender ipsa à diuina motione,
quæ principium est omnis meriti, princi-
pium autem meriti (ex recepta Theologo-
rum doctrinâ) non cadit sub meritum.

Dialogo
contra
Pelagia-
nos Ha-
resi 88.

Sess. 6.
c. 13.

Neque verò id existimandum est, homi-
ni iusto vt in accepta primum gratia ad exitum vsque perseueret, ipsam sufficere gratiam, sine nouis auxilijs, quibus porò excitetur roboreturque vitandis peccatis, id enim asserere hæresis est Pelagij teste Hieronymo & Augustino, certissimaque fide tenendum est, etiam iusto cuique vt longiore tempore in finem perseueret, tentationesque superet, atque magis arduis Dei præceptionibus pareat, actualia ei insuper (vt loquuntur) auxilia, iterum, atque iterum, ac tertium, sapiusque collata omnino esse necessaria: nec diutius gratiam constanter habiturum, nisi diuinis excitetur atque erigatur inspirationibus ab eo, cuius est (vt loquitur Tridentinum) eum qui stat statuere vt perseueranter stet, & eum qui cadit restituere. Quæ quidem tum inspirationes, tum auxilia, si ea præstantia sint, affluentque, & peculiaris cuiusdam efficacitatis sint ad perseuerandum, sanè non omnibus præstò sunt, sed ea nonnullis tantùm diuina bonitas

tas

tas pro suo arbitrio impertit: vt mirum non sit si tot tamque vehementes à sanctis à Di-
 uo maximè Augustino adhibeantur cohor-
 tationes, quibus persuadeat, enixè cuique
 summòque animi conatu istud perseveran-
 tiæ in finem donum postulandum.

1. de bo-
 no per-
 seuerã-
 tiz.

Si verò sermo sit de sufficientibus ad per-
 seuerandum tantùm, & non admodum il-
 lustribus insolentibusque adiuuentis, ne ea
 quidem obtinebit quis, nisi ea ipsa studiosè
 diligenterque postulet: quibus cum sua cul-
 pa vitioque careat, constanter facere, perse-
 uerareque non possit. Et sanè ea quamplu-
 rimis vel ob id denegantur, quia vel non pe-
 tunt, vel non rectè, & instanter petunt, quò
 etiam sit vt iis non potiantur, consentaneè
 illi Sancti Iacobi. *Petit is & non accipitis, eò*
quòd malè petatis. Ex his conficitur summa
 orationis necessitas, vt ea sibi comparet quis-
 que adiuuenta, quibus fretus fultusque vi-
 tam suam læto fine optatòque concludat.
 Deus enim (quantum quidem in illo est) om-
 nibus omnino paratus est ea conferre. Vt
 enim rectè & doctè Augustinus, Dominus
 noster Iesus Christus inter nos petitor, cum
 Patre dator, non vtique nos hortaretur vt
 peteremus nisi dare vellet. Erubescat itaque
 humana pigritia, plus vult ille dare, quàm
 nos accipere. Et quamquam vt præclare
 idem Augustinus potuissent diuinâ munifi-
 centiâ

c. 4.

Ser. 29.
 de ver-
 bis Do-
 mini.

c. 7. de
dono
perfe-
uerantia.

centiâ etiam non orantibus dari ea auxilia, perseverantiaque donum: sed oratione nostrâ (inquit) voluit nos admonere à quo accipiamus hæc beneficia. Hactenus Augustinus.

1. 3. de
Iustifi-
catione
c. 13.

Atque ut tibi magis explorata sit non orationis modò necessitas ad perseveradum, verùm etiam quàm ea frequenter in omni vita sit adhibenda, subiiciam grauiſſima verba Cardinalis Bellarmini. Credendum inquit est quia accipiemus quæ petimus (iuxta illud Marci II. quidquid orantes petitis, credite, quia accipietis & fiet vobis) si bona petamus, & si expedit nobis, non absolute. Porro perseverantia donum planè expedit nobis, sed non benè petit, qui non assidue petit. Non enim perseverantia res est eiusmodi, quæ vno die peti & accipi possit: Sed quotidie petenda est, ut quotidie detur, & sic tandem fiat ut in finem vsque perseveremus. Hæc Bellarminus.

Quæ quidem quàm vellem iis cognita qui Dei sui que ipsorum, atque orationis obliuione capti tam sunt ab eius vsu alieni, ut vix eam octauoquoque die idque oscitanter vsurpent. Quanti proh dolor existunt mortales, qui humanis per hebdomadam negotiis immerſi, ac penè obruti, numquam inde nisi ea actâ nouaque ineunte caput efferunt, numquam Deo bonorum omnium largi-

largitori munificentissimo, ritè supplicant, nisi quando iis ex Ecclesiæ præscripto ad Missæ Sacrificium est adeundum. Quo quidem tempore quanta sit eorum in orando somnolentia socordiæque, quanta animi colligendi incuria, quam dissipata mens, quam vagi errantelque oculi: quam denique in eos quadret illud prophetæ, Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me; procliuius est utique cogitatione quam oratione persequi.

Ita bene longi solidique illius abeunt dies, qualibet sui parte oratione vacui: non eos sol oriens, non meridianus, non denique occidens orantes conspicit: abiectos nimirum vel ad vitæ sequendas voluptates, vel intentos opibus suis, copiisque, ac rei famulari omni ratione per fas perque nefas exaggerandæ, ut numquam alia animum subeat cogitatio, hacque vnâ ita teneantur, ut ea aliam omnem excludat & quasi absorbeat. Itaque videas eos manè è strato exilire pecudum instar, vixque signo crucis munitos nullâ omnino actione gratiarum pro nocturna quiete præmissa, accingere se ad opus, eique totum diem insistere constanter, Dei planè immemores; quasi vero non penderet ab eo eorum vita omnis atque industria; quasi vero à se ipsi haberent omnia, neque eius ope vlla in re egerent, omniâ-

li que

que illis salua forent, illis denique comper-
ta sua esset perseuerantia ac fœlicitas.

Philipp.
2.12.

Quæ, malum, est ista insania? optimi qui-
que cû metu & tremore multaque oratione
salutem suam operantur, quia Deus est qui
operatur in nobis velle & perficere pro bo-
na voluntate, columnæque cœli contremi-
scunt ne non satis constanter faciant, licet
ad id ipsum exorandum continenter Deo
supplicent: Tu omnia tibi salua fore con-
fidis, nec de perseuerantia magnoperè an-
geris, qui nec eam à Deo postulas, quod si
postulas, id quidem facis turpibus flagitiis
inquinatissimus, è quorum cœno vix emer-
gis vmquam. Et adhuc confidis te saluum
fore? Toto quidem erras tu cœlo, nisi tibi
fortè alia quæpiam sit salutis & perseueran-
tiæ ratio (quam nobis quæso edicas, vt &
nos minore operâ saluemur) verùm cum ne-
que sit alia, neque verò esse possit vlla, hanc
que non in eas tu, quippe qui aut rarissime,
aut numquam, aut non vt decet Deo sup-
plices, consequitur quidem certè te perseue-
rantia dono cariturum, ac quod inde existit,
æternùm periturum.

Neque verò mihi occurras, tibi orare pa-
rato otium deesse, cogique te tum negotio-
rum multitudine ac varietate, tû temporis
angustiis neglectâ oratione rem tuam age-
re. Quasi verò nō salutis ratio cæteris omni-
bus

bus præponderet? Quasi verò tibi quid profuerit vniuersum mundum esse lucratum, anima verò tuæ detrimentum passum? Quasi verò liceat tibi reperire quam des commutationem pro anima tua? Vt omittam principes viros quos suprà memini, Dauidem, Carolum V. cæterosque quamquam imperio administrando occupatissimos, orandi tamen extitisse etiam studiosissimos.

Neque verò si ita (vt dicis) negotiosus es, à te quidem longiores exigo preces: vtaris licet iaculatoriis hisce breuioribus, earumque breuitatem crebritate compensa. Atque iis postula aliàs perseuerantiam in bono (si Deo quidem tum es acceptus) aliàs reditum in gratiam cum eo ipso, si es ei inuisus. Cùm autem in omni vita, in bonis, in aduersis adhibenda sit oratio, tum maximè in tentationibus, atque iis potissimùm, quæ castitatis thesaurum, qualis demum ea sit (licet sit in coniugio) eripere moliuntur. Quoties tu quidem ignita hæc demonis tela incolumis eluisses, si in eum validè, hæc breuiorū orationū iacula intorsisses? Quantitatem ab æuo condito extiterunt, qui si demonis frangendis viribus ad orationis presidium perfugissent, ab eo prostrati non essent, neque modò arderent, æternūq; arsi essent? Millia certè millium, imò decies millies centena millia, id est, immensa dam-

natorum multitudo, neglectæ orationis pœnas iam soluit, persolutura numquam. O ter miseri, ô mortaliū omnium infelicitissimi, cur nō tentationum igni extinguendo, cælestem hunc orationis rorem adhibuistis? Quod si præstitum à vobis esset, non essetis modo ipsi æterni, inextinguibilisque ignis pabulum, neque hoc diuinæ sententiæ fulmine percussi: Ite maledicti in ignem

æternum.

Eorum tu malo edoctus tandem discere ô infœlix, discere tentatus orare, ne te patiat Deus induci in tentationem. Clama, exalta in fortitudine vocem tuam ad eum qui te saluum facere potest à turbine, à tempestate, à morte. Num tam tibi vilis est tua salus, vt ei in tuto collocandæ vel vocis præsidium deneges? Ergone te simplex reticentiæ æternum damnabit? An non pretium operæ te facturum arbitraris, si vt anima tuæ securitati consulas, eamque perpetuis subtrahas, Deoque coëuis suppliciiis, iterum atque iterum aperias fauces ad opem inclamandam? Quid hoc facilius? Quid autem magis in promptu? Quid magis in hominis potestate quàm sermo; quàm oratio, quàm suæ cuique vocis vsus? Atque hæc re tantilla, tamque facili te, animamque tuam terribilissimam seruitute, acerbissimisque pœnis ereptam in libertatem asseris. Quid tibi te animaque tua cha-

rius

rius esse aut possit aut debeat? Quid toto licet orbe mente cogitationeque peragrato reperias quod ei conferri possit?

Est ea, mihi crede, omni re præstantior, pretio omni superior, æstimatione omni potior. Vniuersa ei cedunt tum dignitate tum utilitate, tum vsu. Nō dabitur aurum obryzum pro ea, nec appenderetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis India coloribus, nec lapidi sardonicho pretiosissimo vel sapphiro. Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri. Excelsa & eminentia non memorabuntur comparatione eius. Non adæquabitur ei topazius de Æthiopia, nec tinctura mundiissimæ componetur.

Quisquiliæ sunt vniuersa hæc, resq; nihili, flocci, nauci que facienda, infinitum que dissident ab immensa animæ tuæ tum excellentia, tum præstantia, quam vt saluam velis, te oro atque obtestor per amorem, cultum, obseruantiamque à te Deo optimo, maximo, ob innumera eius in te immeritū licet, merita: per Christi sanguinem tibi in ara crucis effusum, perque immanissimam eius mortem pro te in ipso ætatis suæ flore obitam. Si his nihil moueris, oro te atque obtestor per salutem tuam, atque per salutem illius ipsius animæ tuæ, vt eius saluti bonoque consulas.

Eamne ô hominum omnium miserrime
 detrudi fines in tenebras exteriores, vbi ni-
 hil nisi fletus & stridor dentiû: vbi ad sum-
 mum calorem transitur ab aquis riuû: Vbi
 ignis & sulphur, & spiritus procellarum pars
 calicis miserorum, vbi stagnum ardens igne
 & sulphure, quod est mors secunda? Vbi de-
 niche congregabuntur omnes congregatio-
 ne vnus fascis in lacum, & claudentur ibi in
 carcere, & post multos dies visitabuntur: id
 est phrasi scripturæ vsitata, post innumeras
 annorum myriades, infinitasque seculorum
 reuolutiones punientur adhuc, torquebun-
 tur adhuc, ardebunt adhuc: neque verò
 quidquam aliud tantæ dolorum acerbitati
 finem imponet quàm ipsa æternitas, quæ ta-
 men & ipsa cùm finem nesciat, finem vtique
 imponere non possit?

Si te vel sola simplèxque tot & tantorum
 cogitatio malorum percellit: occurre igitur,
 mi frater, occurre illis. Fac tibi si sapias tan-
 tis malis medicinam, ne expecta dum ma-
 lum diuturnitate firmatum omnem respuat
 curationem. Ora, clama, gеме, dum ora-
 tio, clamor, gemitusque profunt. Erit, erit
 tempus. (Vtinam sim augur mendax, vti-
 nam sim vir non habens spiritum, & men-
 dacium potius loquerer.) Erit, inquam, tem-
 pus cùm supplicabis cùm in clamabis, respō-
 debiturque tibi. Quid clamas super contri-
 tione

Michæ
2.11.

Hierem.
30.12.15

tione tua? Insanabilis est dolor tuus. Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Curationum utilitas non est tibi. Plaga enim inimici percussi te castigatione crudeli. Propter multitudinem iniquitates tuæ, dura facta sunt peccata tua.

Quòd si clamare porrò pergas vsurpatâ ^{Iob 30.}
illâ Iobi querimoniâ, clamo ad te, & non ^{20.21.}
exaudis me, sto & non respicis. Mutatus es
mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ
aduersaris mihi. Hoc quidem referes re-
sponsi. Vocauit & ego te, & renuisti. ^{Prou. 1.}
Extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. ^{24.}
Despexisti omne consilium meum, & increpationes meas neglexisti. Ego quoque in interitu tuo ridebo & subsannabo, cum tibi id quod timebas aduenerit. Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super te tribulatio & angustia. Tunc inuocabis me & non exaudiam, mane consurges, & non inuenies me, eò quòd exosam habueris disciplinam, & timorem Domini non suscepisti, nec acquieueris consilio meo, & detraheris vniuersæ correptioni meæ.

O acerbum responsum! ô verbum asperum, quo omnis subtrahitur miseris consolatio! quo de eorum salute conclamatum significatur, quo spe omni adiumenti sublata, aliud nihil iis superest, quàm desperatio,

Ii 4 quàm

quàm rabies (uædam canina, quàm feritas quâ se ipsi belluis ipsis immaniores lacerent, dilanient, violent, quaque membra sua aduersis dentibus impetant, atque conficiant, fiatque illud quod est apud Dauidem. Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet, desiderium peccatorum peribit.

Hæc est pars, hæc fors, hæc merces, hæc portio miserorum, eorumque qui ab humani generis hoste ad desertionem sollicitati, illicò nulla aut exigua resistantia nihil aut per exiguum reluctati Dei sui signis castrisque desertis, ignauè se ei dederunt: cum tamen diuinâ ope vel signo tantùm, solaque cogitatione, breuiculaque iaculatoria oratione inclamata, eius conatus, dolos, machinas omnes, vim, fallaciàmque vniuersam irritam, nullàmque reddidissent.

Itâne ô miseri vos perire iuuat? Itâne æternùm cruciari delectat? doloribusque confici? nec confici tamen: igne consumi? nec consumi, quando vermis vester non moritur, & ignis vester non extinguitur? Tu quidem si me, atque adeò Deum momentem audies, si te immanium intolerabiliumque cruciatuum æternitati subtrahere voles cum primum vel eminus tenuissima tentantis dæmonis deprehendes vestigia, illicò ad orationis arcem perfugies, atque
adeò

adeo conuolabis. Domine vim patior (in Psal. 33.
 quies) responde pro me, Deus in nomine 1.
 tuo saluum me fac, & in virtute tua iudica
 me. Quoniam alieni insurrexerunt aduer-
 sum me, & fortes quæserunt animam meã.
 Deus in adiutorium meum intende, Domine Psal. 69.
 ad adiuuandum me festina. Confundan-
 tur & reuereantur qui quærent animam
 meam. Disperge illos in virtute tua, & de-
 pone eos protector noster Domine. Deus
 meus pone illos vt rotam, & sicut stipulam
 ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit Psal. 82.
 syluam, & sicut flamma comburens mon- 14.
 tes. Ita persequeris illos in tempestate tua:
 & in ira tua turbabis eos.

His consimilibusque vocibus interpel-
 latus ne dubita, aderit propitius Deus.
 Exurget ipse & dissipabuntur inimici eius,
 & fugient qui oderunt eum à facie eius. Sic-
 ut deficit fumus deficient & peribunt pec-
 catores à facie Dei. Tu vero victoriã lætus,
 prostratisque hostibus mirè securus gau-
 dens gaudebis in Domino, & exultabis in
 Deo Iesu tuo, qui docuit manus tuas ad præ-
 lium, & digitos tuos ad bellum. Qui induit
 te virtute ex alto. Qui posuit animam tuam
 ad vitam, & non dedit commoueri pedes
 tuos.

Equidem tibi eam mentem imprimis à
 Deo petam, atque vt eam ipsam tibi diuina

bonitas impertiat precibus qualibus qualibus, pro virili contendere non desistam, quò & tuæ salutem consulam (quam christiana sanè charitas à me alienam esse non patitur) & per me immeritum licet, aliqua diuinæ gloriæ accessio fiat præstante Domino nostro Iesu Christo, cui cum Patre & Spiritu Sancto sit ab omni creatura benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, virtus & fortitudo in sæcula sæculorum. Amen.

Apoc. 7.
12.

CAPVT X.

Epilogus ad Ecclesiasticos.

MINVS vt spero equidem mihi negotij atque operæ in orationis persuadendo studio tecum erit quisquis es sacris initiatus, Sanctuarioque curando depuratus, cuiusq; cum tribu Leuitica portio est Deus, & Dominus pars hæreditatis tuæ. Atque vt hæc ipsa horumque similia facilius animo complectare, frequentiusque menti recurrant, ea tibi paulò fufius ex Sanctorum Patrum sensu scriptisque censui proponenda. Ac primùm quidem quàm deceret precationi insistere clericos luculenter ostendit Beatus Syluester Pontifex, tui Sabbati & Dominicæ dumtaxat diei nomine retento,

In eius
vita.

reli-

reliquos hebdomadae dies feriarum nomine distinctos, ut iam ante etiam in Ecclesia vocari cepti erant, appellari placuit, quod significaretur quotidie clericos abiectione ceterarum rerum curam, vni Deo prorsus vacare debere. Sanctus vero Gregorius epistola quadam de Sacerdotibus, & potissime Antistitibus haec habet. Quid Antistes ad Dominum, nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Quam itaque fiduciam ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum? Alludit Gregorius ad illud Apostoli. Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, Heb. 5. 1 pro hominibus constituitur in iis quae sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. Diuus Bernardus Sacerdotem oratione tamquam veste exornat. Vestis (inquit) quam sacerdos uti debet triplex est, exterioris operis grossitudo, quo induitur Aaron coram populo: spiritualis sanctimoniam habitudo, quam apud se Rebecca abscondit, & eam utitur Aaron in tabernaculo: contemplatiuae dulcedinis pulchritudo, quae inconfutilis est, & eam utitur Iesus.

Epist. 24

In sententia.

Ibidem.

Idem quadrifariam diuidit officium sacerdotale: viam (inquit) carnis hostiam immolare quod Leuiticum est; virtutum charismata Deo offerre, quod est incendere

aro-

aromata: & filiorum Aaron est: cum feruore martyrij cælum intrare, quod est introire cum sanguine sanctorum Sanctorum, gratiæ & precum vota cælo transfundere, quod est panem & vinum Deo offerre. Hæc Bernardus, quæ eadem alibi sapissimè inculcat.

Verùm in re adeò perspicuâ, pluribus supersedebo testimonijs. Illud tantùm afferam: sacrorum auctoritate Canonum, quò sacerdotibus plus esset otij, Deo crebrius supplicandi sancitum esse, ne se sæcularium negotiorum procuratione tractationeque implicent. Imprimis autem omnis eis negotiatio seu mercatura, quæ est de rebus sæcularibus viliùs & cariùs distrahendis interdicatur. Atque Alexander quidè tertius maiorum suorum insistens vestigijs, sub interminatione anathematis prohibuit ne clerici causa lucri negotientur: Ab Apostolis verò ita statutum est. Episcopus aut sacerdos, aut diaconus, nequaquam sæculi curas assumat, sin aliter, deiciantur. Atque ob hæc eandem orationis causam, clericis vetita est possessio numerum, agrorumue conductio, administratio procuratioque negotiorum sæcularium. Ita quidem concilium Cartaginense primum, & tertium, cui subscribit Nicasius Episcopus Culusitanus, atque illud ipsum citat. Placuit (inquit) quoque concilio Carthaginensi ut Episcopi, presbyteri & diaconi vel quicumque

Trid.
sess. 22.
de re-
form. 1.
c. 1.

c. canon
14. qua-
stione 4.
c. secun-
dum ne
clerici
vel mo-
nachi.
can. 7.
Apost.

Aktion
6. & 15.

c. per-
uenit. 21
quæst. 3.
& c. pla-

que clerici non sint conductores aut procuratores. cuit 21.
quæst. 3.

Ad hæc clerici ordinariè neque curatores neque tutores esse possunt: quod cõtra cum factum esset à quodam Victore, qui Faustinum presbyterum tutorem testamento suo nominauerat, grauitè commotus est cum suis collegis sanctus Cyprianus totius Africæ Epist. 9.
lib. 1. primas, vt patet ex vnus è suis epistolis fragmento. Cùm iam pridem (inquit) in concilio Episcoporum statutum sit, ne quis de clericis & Dei ministris tutorem vel curatorem testamento suo constituat, cùm singuli diuino sacerdotio honorati, & cuncti in clericali ministerio constituti non nisi altari & sacrificiis deseruire, & precibus atque orationibus vacare debeant. 2. Tim. 2 Scriptum est enim: Nemo militans Deo implicat se molestijs secularibus, vt possit placere ei cui se probauit. Quod cùm de omnibus dictum sit, quanto magis molestijs & laqueis sæcularibus obligari non debent qui diuinis rebus & spiritualibus occupati, & ab Ecclesia recedere, & ad terrenos & sæculares actus vacare non possunt?

Atque vt omnibus magis constet quanti id fecerint maiores nostri, quaque plecteretur pœnâ qui contrâ fecisset, clericumque ab orandi studio ad humana negotia auocasset, operæ pretium est audire, quid

SIO DE ORAT. IACVLATOR.

quid de ea ipsa re idem Sanctus Cyprianus. Quod inquit (Sacerdotum nempe officium) Episcopi antecessores nostri religiosè considerantes & salubriter prouidentes, censuerunt ne quis fratrum excedens, ad tutelam vel curam, clericum nominaret, ac si quis hoc fecisset non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione eius celebraretur. Neque enim ad altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes & ministros suos Leuitas auocare voluit. Et ideo cum Victor contra formam nuper in concilio à Sacerdotibus datam, Faustinum presbyterum ausus sit actorem constituere, non est quod pro dormitione eius apud vos fiat oblatio, aut deprecatio aliqua nomine eius in ecclesia frequentetur. Hactenus Cyprianus.

C. de episc. & clericis.

Neque verò id sacris modò Canonibus cautum est, sed legibus etiam ciuilibus, constitutionibusque Imperatorum, Martiani, Leonis, & Iustiniani, quæ ex ipsismet petat licet cui lubebit.

c. r. ne clerici vel monachi.

Clericis denique cum varias ob causas, tum ob hanc maximè, qua de modò agimus, interdicta est venatio, seu canes & aues (vt habet canon) sequi ad venandum. Nicolaus quidem Papa (vt est apud Iuonem) Aluino Archiepiscopo litteris ad eum datis grauissimè præcipit vt coacto Episcoporum sibi

Part. 5. decreti.

sibi subditorum concilio, quemdam Lan-
fredum item Episcopum, at adolescentem,
venationi deditū: salutaribus monitis (ver-
ba sunt Pontificis) conueniat, atque illi au-
thoritate Episcopali præcipiat, quatenus ab
omnium bestiarum & volucrum venatione
penitus alienus existat. Nam vt dixit Bea-
tus Hieronymus. Venatorem numquam le-
gimus Sanctum: Quod si parere contem-
pserit, à vestro collegio excommunicatus
abscedat. Quod si in hoc contumax adhuc
apparuerit, à ministerio cessare debet. Hæc
Pontifex.

In psal.
90.

Ex quibus omnibus efficitur magnam sa-
nè sacerdotali statui inesse orandi obliga-
tionem; vehementerque lugendos eos Sa-
cerdotes, qui quidem sui obliti aliudque a-
gentes, tum grauem fœdamque dignitati
sue inurunt maculam; tum quibus eos præ-
lucere vitæ exemplo oportuit, illis ipsis ora-
tionis neglectu, humanarumque rerum tra-
ctatione tenebras offundant.

Sed præstat Beatum Gregorium amare
hanc ipsam Sacerdotum siue incuriam, siue
impietatem deplorâtem audire. Ecce (quod
tamen inquit sine dolore dicere non possu-
mus) ex oblatione fidelium viuimus, sed
numquid pro animabus fidelium labora-
mus? Illa in stipendium nostrum sumimus,
quæ pro redimendis peccatis suis fideles ob-
tulerunt,

Hom.
17. in
Euan-
gelia.

tulerunt, nec tamen contra peccata eadem, vel orationis studio vel prædicationis ut dignum est, infudamus. Dei causam relinquimus, ad terrena negotia vacamus, locum sanctitatis accipimus, & terrenis actibus implicamur. Impletum est in nobis profectò

Osee 4.

quod scriptum est. Et erit sicut populus lic sacerdos. Sacerdos enim non distat à populo, quando nullo merito vitæ suæ vulgi transcendit actionem. Hæc Gregorius.

Et quia tantæ sacerdotum incuriæ parem penes se quidem non inuenit luctum: Imploremus (inquit) Hieremiæ lacrymas, consideret mortem nostram & deplorans dicat. Quomodo obscuratum est aurum, muratus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Nos lapides sanctuarii sumus qui apparere semper debemus in secreto Dei, quos nunquã necesse est foris conspici, id est in extraneis actionibus videri. Sed dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearũ, quia hi qui per vitam probam & orationem semper intus esse debuerant, per vitam foris vacant. Ecce iam penè nulla est seculi actio: quam non sacerdotes administrent.

Hæc & alia longè pulcherrima Gregorius: quibus quidem quanta sit cum sacerdotibus omnibus vis status sui, tum iis maxime qui ceteris præsumt, orandi imposita necessitas

cessitas luce clarius esse existimo. Verum non ob status tantum sui naturam conditionemque idcirco eis orationis studium colendum est: sed ob alias etiam, easque gravissimas causas. Principio enim non sunt ipsi quidem immunes à dæmonum tentationibus: atque fortè eo magis etiam iis ipsis expositi, quòd pluris faciat dæmon vel unicum ad signa sua adiungere Sacerdotem, quàm sæculares decem. At qui oratio ut præclare Sanctus Isidorus dæmonum omnem vitiorumque impugnationem extinguit. Ad hæc multa etiam in vitam Sacerdotum incurrunt mala, omnibus autem malis (eodè auctore) prævalet oratio. Quid commemorem quàm sapè animo fluctuent cõsiliij inopiã, cum in rebus dubiis quàm potissimum amplectantur partem, non satis perspicunt? Verum unicum (ut rectè Bernardus) in dubiis remedium seu refugium est oratio & frequens gemitus ad Deum, & ut quid quando & qualiter, facere nos velit Deus assidue nobis monstrare dignetur.

Lib. 3.
scat.

In c. 4.

Serm.
57. in
Cant.

Ac quemadmodum minora sydera lumen omne suum, quo tum in se ipsa, tum nobis colluceant, mutuantur à sole, à quo ita pendent ut ipso extincto, pariter ipsa extinguantur. Sic & nobis vsuvenit quibus à nobis ipsis quidè nihil nisi tenebræ, caligo, ignoratio, inscitia, si quid verò luminis, intel-

Kk ligen-

2. parte
pastor.
c.5.

ligentiæ, prudentiæ insit, id omne in nobis à Deo vero sole, cuius lumine orâtes collustramur, oriri necesse est. Atque ob hanc causam (inquit Gregorius) Moyse in rebus dubiis semper ad tabernaculû recurrit, corâ testamenti arca Dominum consulit, exemplum procul dubio rectoribus (id est sacerdotibus quibus animarum est commissum regimen) ut cum foris ambigunt quod disponunt, ad mentem semper quasi ad tabernacula redeant, & velut coram testamenti arca Dominum consulant, si de his quibus dubitant apud semetipsos intus sacri eloquii paginas requirant. Haftenus ille.

Cuius quidem consilio obsecuti sanctissimi quique Antistites, Martinus Turonensis, Hugo Lincolnensis, Laurentius Dublinensis, Vuostanus Vuigorniensis, Zenobius Florentinus: atque religiosorum ordinum moderatores, Benedictus, Bernardus, Dominicus, Franciscus, Ignatius, aliique permulti, si quid iis dubitationis occurrisset, illicò ad orandum tanquam ad oraculum, ut verè est, se conferebant: Quod idem à priuaris etiam factitatum accepimus. De sancta enim Catharina Virgine & vidua hæc Surius. Cum quædam magna domina consilii causâ ad eam venisset, quòd filia eius viro orbata gravissimè infestaretur à dæmone, illa vicem illaram valde dolens, & tacitè secum legens
semel

22. Martij. c.16.

semel salutationem Angelicam (vt semper erat solita cūm de rebus spiritualibus consuleretur) saluberrimum eis consilium impertijt.

Denique tot sunt tamque eximii orationis fructus & effecta, vt parum sui amans, vehemēterque bono suo inuidere is videatur, qui ab iis inopem atque destitutam vitam suam patiatur. Oratio namque Deum nobis placatū efficit. Moyses (ait sacer rex-
Exodi 32.

tus) orabat Dominū, & placatus est Dominus. Oratio commissorum veniam exorat. Omne debitum dimisi tibi, quoniā rogasti me. Tentationis impetū sedat. Orauit Moyses, & absorptus est ignis, ira quidem interpretatur Bonauentura. Vitia fugat. Disperge illos in virtute tua, & depone illos protector meus Domine. In periculo positos liberat:
Matt. 18.
Numer. 11.
De profectu religio. lib. 2.

Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Oratio difficultates complanat. Vociferante populo, muri Iericho corruerūt. Confert dei familiaritatem. Prope est dominus omnibus inuocātibus eum.
Pf. 58. 12
Pf. 49.
Iosue 6.
Pf. 144.

Clamabis, & dicet: Ecce adsum. Spiritus sancti dona impetrat. Repleti sunt omnes Spiritu sancto. Pater dabit spiritum bonum petentibus se, donum item sapientię. Si quis vestrum indiget sapientiā, postulet à Deo, & dabitur ei. Et prædicandi facultatē. Orantes pro me vt detur mihi sermo in apertione
Iacob 1.
5.
Ephes. 6.

K k 2 oris

oris mei. Nec non reuelationem secretorum. Clama ad me, & annuntiabo tibi grandia & firma. Tum potestatem quælibet parandi miracula. Elias namque orauit ut non plueret, rursusque ut plueret, & voti factus est compos. Deinde temporalia confert subsidia. Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Nec minus valet ad aduersa quælibet auertenda. Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilentia, aut corruptus aer, aut ærugo, aut locusta, vel rubigo, omnisque plaga & vniuersa infirmitas, & expanderet quis manus suas in domo hæc: Tu exaudies in cælo in loco habitationis tuæ. Tandem ut verbo absoluam, ad nihil non valet oratio, nihilque tam est arduum, tamque humanis viribus impar, quin id assiduitate & frequentia adipiscatur.

3. Reg.
8. 37.

Fallere nequit is cuius hæc est magna vox, cohortatioque. Petite & accipietis, querite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: Quam quidem cohortationem, ne hæsitaremus, animoque fluctuaremus incerti de rei euentu, hoc etiam certissimo promisso à se firmatam ita conclusit. Omnis enim qui petit accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti aperietur. Atque hi quidem principes sunt orationis fructus, quos & si-

bi

bi imprimis colligere, tum verò aliis Sacerdotis officij esse, nemo non videt: cum vniuersæ Christi Reipublicæ, id est ecclesiæ nomine fungatur legatione ad Deum, sitque inter eum & multitudinem medius interiectus, tum vt ab illo quælibet referat bona, tum vt ab sibi creditorum cernicibus impendentia auertat mala: neque sibi tantum priuataque vtilitati sacris sit initiat, Sacraque obeat ministeria, sed bonam eorum partem, atque adeò multò maximam sibi Christi corpus iure suo vendicet.

Et quoniam plerique omnes concionandi ad populum sacro munere funguntur, quo quidem vt nullum difficilius est, ita nullum diuinius, si modò benè obeatur: eam ob causam iis imprimis in orationis studium incumbendum. Omnino eos oportet meminisse quis hac in re fuerit Sanctorum Apostolorum (qui quidem orbis magistri à Deo erant constituti) & sensus & verò vsus. Nos verò (inquiunt) orationi & ministerio Act. 6. verbi instantes erimus. Ac meritò sanè prædicationem oratio antecedit, illam enim ab hac vires sumere decet, animumque ac Spiritum quem aliis impertiat haurire, sine qua etiam sit imbecilla, inops, sterilis & infœcunda, nec eum cuius gratiâ vsurpatur fructum finemque consequatur.

SIG DE ORAT. IACVLATOR.

lib. 4. de doctrina
Christiana.
c. 15.

Meminerint item quid sacerdoti præscribat Augustinus, qui ad mortales Deo suo conciliandos vocatus est. Munus suum (inquit) ut præster, magis pietate orationum opus est, quam oratoris facultate, ut orando pro se & pro illis quos est allocuturus, sit orator antequam dictator. Meminerit tandem omni id sibi ratione præstandum, ut quæ tria sponsæ tribuuntur seu honoris, seu amoris epitheta, ea sibi etiam quadrent. Amicæ scilicet, columbæ, & formosæ. De quo est illud præclarum apud Bernardum. Amica mea, columba mea, formosa mea. Habes (inquit) tria hæc, prædicationem, orationem, contemplationem in tribus designata vocabulis. Etenim meritò amica dicitur quæ sponsi lucra studiosè ac fideliter prædicando, consulendo, ministrando conquirat: meritò columba quæ nihilominus pro suis delictis in oratione gemens & supplicans diuinam sibi non cessat conciliare misericordiam: meritò quoque formosa, quæ cælesti desiderio fulgens, supernæ contemplationis decore se induit. Qui autem huiusmodi est, placens Deo, cautus sibi, utilis suis erit. Ac ne cui esset dubium quod de his tribus, cæteris præstaret tum dignitate, tum fructu. Nunc manent (inquit) tria hæc, verbū, exemplum, oratio, maior autem horum est oratio, ea namque operi

Serm. 57
in Cant.

Epist.
201.

operi & voci gratiam & efficaciam promeretur.

Considerent iterum atque iterum Christi Saluatoris exemplum, qui vt rectè Gregorius per diem miracula hominibus exhibebat, & ad orationis studium in nocte pernoctabat, vt perfectis prædicatoribus innueret, quatenus nec actiuam vitam amore contemplationis deserant, nec contemplationis gaudia operationis nimietate penitus contemnant, sed quieti contemplantes forbeant, quod occupati erga proximos loquentes refundant. Et instar Pauli orando discant, quæ alijs tradant, qui quidem (vt D. Maximo videtur) vltra humana raptus in tertium cælum, secreta cælestia cognouit, vt Ecclesiarum futurus doctor inter Angelos disceret quod inter homines prædicaret.

lib. 6.
moral.
c. 17.

Hom. 1.
de sanctis
Petro &
Paulo.

Neque verò miretur quispiam ita enixè orandi studium sacerdoti concionatori commendatum à sanctis Patribus: quomodo enim nisi eius adminiculo quæ diuino huic & planè Angelico muneri necessariae sunt virtutes consequatur? humilitatem, inquam, charitatem tum Dei tum proximi, mansuetudinem, patientiam, paupertatem, simplicitatem, pietatē, deuotionis sensum, incensum animarum zelum, vniuersæ denique Christianæ perfectionis plenitudinem? Nonne temerarius sit is qui speret se

Kk 4 nisi

nisi diuinâ ope adiutum atque gratiâ, tasi-
tæ rei quæque tot tantarumque ornatum
virtutum requirat parem futurum? At quo-
modo sibi Deum conciliabit nisi assiduâ
oratione cum eo ipso vnde bonum omne
profluit sit coniunctissimus? Ut omittam
hoc muneris varias easque graues secum
trahere molestias ac difficultates, quas qui
sine orationis adiumento se superare posse
confidat, perinde faciat atque is qui cum
nauigio careat, ausit se tamen alto com-
mittere.

1. Cor. 9
26.

Denique vt eius constet operæ laborif-
que fructus, neque sit velut æsonans, aut
cymbalum tinniens, neque sic currat quasi
in incertum, sic pugnet quasi aërem verbe-
rans, omnino ei frequens adhibenda est
oratio, tum vt is qui linguas infantium facit
disertas, os ipsi aperiat, tum vt auditorum
animos veluti terram ita præparet, subigat,
atque molliat, vt diuini verbi semente ex-

Marci 4.
28.

ceptâ, sinuque confortâ, fructificet ea pri-
mum herbam, tum spicam, tum plenum
frumentum in spica, vt & ipse sit vnus de iis
qui venientes veniunt cum exultatione
portantes manipulos suos: & qui cum gau-
dio metunt, mellemque colligunt, condunt-
que in vitam æternam. Sed longiorem, hu-
iusce rei momentum requirit tractationem
quàm patiatur hic locus.

Ioannis
4. 36.

Verum

Verum quoniam Sacerdotibus, iis maxime qui animis curandis presunt, vix suppetit orium longioribus orationibus, idque ob varia, eaque multiplicia negotia, quae iis alia ex aliis oriuntur, equidem iis auctor essem ut certum temporis spatium in singulos dies, idque primam luce tribuerent commentationi rerum caelestium, potissimum vitae Christi, eorumque quae inter mortales degens tum perfecit, tum perpeffus est: Difficile sane dictu est, quantum ea res habeat virium ad eas parandas virtutes, quae animorum praefecto imprimis sunt vsui futurae, neminique nisi experto id eloqui licet, atque ei vix quidem certe.

Ad haec toto reliquo die, imitatione Abrahamae, ambulet & ipse coram Deo, ut sit perfectus, iisque rebus quas in manibus habet, iaculatorias inserat preces, id est siue studiis sit intentus, siue etiam cum aliquo sermonem conferat, inter ambulandum, inter edendum sub ipsum cibum & potionem, omni denique occasione meminerit sese Deo sistere, eique pio quopiam mentis affectu alias doloris peccatorum, alias fidei, spei, dilectionis, modo gratitudinis, modo zeli pereuntium animarum, incensum, commotumque animum exhibere. Ita Christi Domini seruato iussu seu consilio, de continua & numquam interrump-

ptâ oratione quantum quidem patitur mortalitas paruerit.

Tertiò dum canonicarum precatio-
num pensum persoluit; quantam potest
maximam adhibeat attentionem: & quia
intellectu admodum sunt difficiles; sitque
ea sacra Scripturæ pars, quæ ex Psalmis con-
ficitur, omnium maximè à communi re-
mota intelligentia, idcirco ne deuotionis
feruor in tepescat, seseque remittat, quòd
sensum eorum quæ legit non assequatur, ia-
culatorias ijs orationes immisceat: parùm
enim refert vtrum ex rebus quas tractat, &
in quibus tum versatur, an verò ex alienis
atque absentibus in Deum feratur eius
mens. Denique tum concionem apparatus,
tum eius habendæ appetentè horâ, ia-
culatorias vsurpabit, nec non in ipsomet
concionis cursu, maximè si vel se memo-
riâ labi, vel spiritu frigescere, vel vana
gloriolæ titillatione, vt fit, demulceri, cæ-
cæque quadam philantiâ tangi senserit.

Et quoniam exteriores occupationes si
nimia sunt, debitoque careant modo, ad-
modum orationi aduersantur, vtpote quæ
(vt omittam cætera) bonam dici partem se-
bi vendicent, omnino Sacerdoti curandum
est, vt in iis modum teneat, itaque otium
suum dispertiat, vt illius parte actioni tri-
buta, reliquum det orationi. Quod qui-
dem

dem monitū multo malim Sancti Bernardi
grauissimis verbis quā meis exprimere.

Si quod viuīs (inquit) & sapiīs, totum
das actioni, considerationi nihil: laudo, te,
in hoc nō laudo. Puto quod & nemo qui à
Salomone audierit, qui minoratur actu, per-
cipiet sapientiam. Atque si totus vis esse om-
nium per actionem, instar illius qui dicit.
Omnibus omnia factus sum: Esto & tuus,
nam & tu homo es. In sinu tuo in quo om-
nes recipis, te ipsum etiam collige. Omnes
habent te, esto & tu ex habentibus vnus.
Vt quid solus fraudaris munere tuo? Quid
prodest si vniuersos lucreris, te ipsum per-
das? Vsq̄ quo spiritus vadens (per actio-
nem) & non rediens (per contemplatio-
nem) sapientibus & insipientibus debitor
es, & soli negas te tibi? Hæc & alia grauis-
simè iuxta ac appositissimè ad persuadendum
Bernardus.

De con-
sidera-
tione ad
Euge-
nium.

Atque vt eò vnde initium duxit sese re-
ferat oratio, si se Sacerdos Sacrorum pro-
curatorem augustissimiq̄ sacrificij mini-
strum, si se Deo multitudini oratione con-
ciliando positum, si se obicem iræ diuinæ,
murūq̄que domus Dei constitutum esse
meminerit, numquam committer profectò,
vt ei tempus vllum ab oratione sit vacuum,
multum orabit imitatione Hieremiæ pro ^{2. Mach.}
populo & vniuersa sancta ciuitate ne tot ^{15. 14.}
Deo

Deo iudice sit reus animarum quarum saluti orationum suarum ope aut consulere neglexit, aut noluit. Demum si se ab ipso Christo terræ salem, quo cibi id est homines qui tamquam Dei cibus sunt, condiantur, nuncupatum recordatus sit, orationem intermitteret numquam, dum enim ut præclare Gregorius, ab eius vsu cessat, sal infatuatur, ita condiri non valet cibus Dei, atque idcirco ab auctore non sumitur, nec in eius corpus traicitur, ut in æternæ Ecclesiæ augmentum tendat, quia exigente Sacerdotis facultate minimè conditur.

Hom.
17. in
Euang.

C A P V T X I.

Epilogus ad Religiosos.

Eph. 2.
19.

TE tandem conuenio qui conciuis es Sanctorum & domesticus Dei, non hospes, non aduena, ut ferè superiores, qui es tamquam à cubiculis regi regum, ut proinde liberè cum eo fermocinandi quouis tibi momento facultas detur. Te, inquam, qui ob id mundo valedixisti ut vacares & videres quoniam suavis est Dominus; & quã bonum ei adhærere iugiter, quamque sit melior dies vna in atrijs eius super millia. Atque vtinam quemadmodum tibi hæc omnia frequentiore orationis vsu suadēt vehementer.

menter, ita & ab iis te persuaderi patiaris: cum præsertim tibi tot ad eam frequentandam adminicula, ipsa Sanctissimi status tui ratio, vitæque institutum suppeditent.

Atque ut de cæteris sileam, quantum queso ad continenter orandum, momentum habet, Sanctum illud religiosorum otium, quo ab omni humano negotio feriat, sæculique sollicitudine immunes, mentem continent liberam, ut eius vires omnes integras omnino, neque terrenarum rerum cura cogitationeque dissipatas, fractasque Deo contemplando, amandoque impendant? Etenim quod alibi de beatis ait Beatus Augustinus, eos neque arare, neque seminare, neque molere, quod hæc opera necessitatis sint, in cælo autem necessitas sit nulla: id ipsam magna ex parte locum habet in religione, in qua vel illa ministeria non obeuntur, vel si id quidem sit ab iis, abest cupiditas omnis, quæ orationis est venenum, vel demum ita exercentur ex maiorum institutis, ut nec ea ipsa oratione vacent, cum ad Dei optimi, maximi gloriam dirigantur uniuersa. Quod quidem cum fit (ut præclare idem Augustinus) non cessatur à Dei laude atque oratione, quoniam hæc ipsa ad Deum relata, Deum laudant. Sic enim (inquit) laudas Deum cum agis negotium, laudas cum cibum & potum capis, laudas cum in lecto requi-

In psal.
148.

In psal.
146.

quiescis: laudas cum dormis. Atque ex ipsa actiones, variis iisque crebris interpellantur precatiunculis, ut etiam proprie dicta oratio in iis existat. Itaque omnis veri religiosi vita aliud nihil est quam oratio, cum illi ipsi tempori, quod ea vacare videatur,

Isa. 56.

minimè quidem desit. Nimirum est religio domus orationis; est altare in quo ex Domini praescripto ignem iugiter ardere oportebat, cui etiam fouendo Sacerdotis partes erant continuò ligna addere ac subiicere:

Isa. 31. 9.

Est denique incluta illa Sion & Hierusalem in qua ipsi Deo caminus est, quo scilicet suavissimus ille mirique odoris fumus, qui ex orationis exhalat thimiamate sursum feratur. Et quemadmodum qui ad grammaticae scholam lectionesque admissus, alia omnia agit, nihilque minùs quam ea studia cogitat, is quidem non vacat culpa: Sic iure culpandus qui in domum orationis gratis, summamque gratiam receptus, neglectam tamen oratione, quasi ea nihil ad se spectaret, in omni alia re versatur.

Verum quam religiosum dedecet, quamque ei sit periculosum hoc sancto precandi studio omisso, à statu suo alieniora consecretari, haud ita multo post differendum. Videndum modò an quod ei status sui conditio, locique quem incolit natura & visam fortiter suadent, id non multo magis pra-

præstant qui ab oratione eximij colligantur fructus. Quorum plerisque quamquam tota hæc tractatio sit aspersa, tamen tot sunt illi, tamque præstantes, ut quidquid de iis sit dictum penè nihil videatur, multoque adhuc plus de iisdem dicendum superfit. Nemo est religiosus qui non summè expectat introduci in cellam illam vinariam de qua sponsa in canticis, atque de eius vino dulciore super mel & fauam, ad satietatem usque potare. Atqui orando (si Bernardo credendum) bibitur vinum hoc spirituale lœtificans cor hominis, vinum scilicet Spiritus Sancti quod inebriat mentem & carnalium voluptatum infundit obliuionem, humectans interiora arentis conscientiæ, escas bonorum àctuum digerens & deducens per quædam animæ membra, fidem roborans, spem confortans, vegetans, ordinansque charitatem & impinguans mores.

Quis autem non gestiat religiosus edere, vel de micis cælestis illius mensæ, cui quidem occubantibus beatis Christus Dominus ministrat præcinctus? quis inquam inauditæ illius iucunditatis quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, non exoptet aliquam etiam in hac vita præfensionem? Verùm id orationis virtute effici à Sanctis Patribus traditum est, qui quidem orationem Angelorum opus, & futu-

In Cantica sermo 18.

In vita Barlaam & Iosaphar auctore Damasc.

Tract.
de orat.
in fine.

futurae vitae praeludium appellarunt. Nec sane immerito, ut enim est apud Beatum Laurent. Iustinian. orando cor dilatatur dilectione, irradiatur veritate, repletur lumine, perfunditur exultatione, iucundatur suauitate, saginatur deuotione, eleuatur spiritu, inebriatur iubilo, contemplatione nitescit, potitur amplexibus, circumdatur splendoribus, odoribus aspergitur, atque ineffabilibus gaudiis ditatur. Hinc secretorum oritur reuelatio, scripturarum declaratio, futurorum cognitio, sensuum corporalium alienatio, caelestium bonorum medullaris participatio, diuinae bonitatis adhesio, & unitatis spiritus beata fruitio.

Bone Deus, quanti vnus orationis fructus, quamque praestabilia effecta! sed quanta eius iucunditas, quantaque oblectatio? Quid enim homini in huius quidem corporis ergastulo, mortalitatisque loco detento, iucundius accidere potest, quam deuotione saginari, veritate irradiari, inebriari iubilo, potiri amplexibus, indiuulse continenterque Deo adhærescere, caeteraque à Iustiniano allata orationis bona percipere? Equidem hanc arbitror ob causam potissimum, priscis illis Patribus orationis studio nihil fuisse antiquius, cui quidem ita sese dabant, ut in eo optimam vitae suae partem collocandam putarent.

Arque

Atque ut omittam Antonios, Arsenios, Siluanos, Simones Stilitas, quos ineunte nocte orare ingressos, sæpe matutina lux in eodem vestigio, exercitioque deprehendit: de Beato quidem Xauerio ita scribitur lib. 6. à Torsellino. Meliaporæ ad ædem Sancti Thomæ cum diuersaretur, de nocte surgens intrabat in templum, nec ullis aut hominum sermonibus, aut plagis, ac turbis dæmonum à diuinis colloquiis deterreri potuit. Sæpè etiam ibidem totas penè noctes extraxit precibus. Obseruatum est etiã Malacæ à sociis eum ferè in Sacratio quasi alterum Samuelem humi cubitare solitum, in tempestâ inde nocte in templum obrepere, & ante aram maximam, Sacrosanctamque Eucharistiam submissis genibus orare, crucibus autem defatigatis, super aræ gradus proiectum, aut manibus innixum perseuerare in negotio, donec aut somni necessitas, aut auroræ lux superueniret. Quod si facultas templi deesset, non tamen studium deerat orandi. Hæc & alia multa in eandem sententiam Torsellinus, quibus continuum Beati huius viri orandi studium declarat, quod ab eo ne in summis quidem occupationibus quotidianisque itineribus ac difficillimis nauigationibus intermittebat. ut vnquam, quippe cum meditandi occupationem præcipuam duceret.

Ll

De

De sanctis Ægypti monachis commemoratur eos inter laborandum, edendum, ambulandum, quacumque demum aliâ occasione orationem adhibuisse. Quin etiam inter colloquendum. Cùm enim fratres quidam ad certum senem diuertissent, præmissa que de more oratione, simul sermonem contulissent, petiit sub discessum de iis vnus vt rursus orationi se darent. Cui senex non orastis, inquit, omnino inquit hæc quidem appulsi, ex eo autem tempore colloquio intenti nihil orauimus. Quibus ille. Ignoscite mihi fratres quia vobiscum sedens quidam frater ac loquens centum & tres orationes fecit.

De vitis
Patrum
l. 5 qui
est de
verbis
seniorū.

De orat.
c. 100.
101. 102
to. 5. bi-
bliot.
SS. Pa-
trum.

Sed mirabile est in hoc genere quod traditum à Beato Nilo de assiduitate constantiaque orandi Patrum superioris memorie. Venit ad nos quidem (inquit) qui narrabat quemadmodum dæmon vsque adeò cui-dam Sancto cùm oraret resistebat, vt simulatque ille manus tenderet, dæmon se in leonis formam verteret, & prioribus pedibus erectis, vngues vtriusque illius manibus infingeret, à quo non prius discedebat quàm manus frangeret: qui verò orabat non prius remittebat, quàm orationes consuetas absolueret. Eiusdem ferè generis est quod subdit de quodam, ad quem orantem cùm accessisset vipera, pedemque eius tetigisset, ille non

non prius manus deiecit, quàm solitam orationem absolueret, nihilq; incommodi accepit, qui Deum plusquam se dilexit. Adde & alterum adhuc admirabilius, de Ioanne cognomine paruo, quem ipse quidem magnum vt erat, vocabat; qui licet vndique circumvolutus & circumplicatus dæmone in draconis speciem mutato, & corpus eius mandente, atque in faciem eius vomente, tamen se à colloquio, & congressu Dei non dimouebat. O inuictos animos, ô magnanimos heroas, quorum in orando constans studium, nec orcus ipse, nec dæmonum furor valuit interpellare!

Quos quidem Beatus Xauius vt erat ^{lib. 2.} cello vir animo, proximè imitatione ^{c. 15.} consecutus est, de quo hæc Torfellinus: Xauius Meliaporæ in India, in templo Beati Thomæ Apostoli nocte concubia ad aram Beatæ Virginis supplicanti, ex composito superueniunt sempiterni humani generis hostes, irâ, odioque furentes, atque vt illum ab instituto absterreant, truci fremitu, clamoribus variis, horrendoque cuncta complent sono. Mox virum ad minas intrepidum, quàm tumultuosissimè adorti, verberibus atrocissimè cædunt, factis, diuisisque odium explentes suum. Ille inter verbera crepitûsque plagarum, magis de constantia quàm de tergo suo sollicitus; Dei

parentem sui certaminis spectatricem implorare, varios hostium tumultus magnitudine animi eludere, orationem institutam non fortiter solum, sed etiam constanter vrgere. Quocirca molestos illos & importunos interpellatores fortis atque inuidia perseuerantia acerrimum aduersus infestos daemones telum facile abegit. Hæc Torfellinus: qui quidem subdit alia eodem spectantia, eaque sanè pulcherrima, quæ pius lector non sine admiratione, magnòque animi gaudio perleget, quæque breuitatis studio prætermitto.

Forsitan quispiam percontabitur ex me, cur tanta in orando tum assiduitas, tum constantia ab sanctissimis hisce religiosissimisque Patribus adhibita? Suprà obseruatum est eam ab eximiis qui ab oratione percipiuntur fructibus, profectam esse: quibus quidem allecti ipsi, vniuersa illis, etiam incolumitatem, salutemque suam posthabenda prudenter sanè existimabant. Verùm occurrit & altera huiusce rei causa: Animaduertebant opinor vt erant rarâ prudentiâ, & rerum vsu, posse nemo oratione neglectâ germani religiosi nomen, atque dignitatem tueri. Præclarè Bonauentura quodam loco. Sicut fauus sine melle, & murus absque temperamento, & cibus sine condimento, ita vita religiosi sine

De profectu relig. lib. 2. c. 69.

sine studio internæ deuotionis. Atque omnis religio arida est & imperfecta, & ad ruinam pronior, quæ spiritum diuinæ suauitatis non quærit, quæque præcipuum conamen ad orationis studium, & internæ puritatis non intendit. Austeram quidem vitam corporalis exercitationis quasi ad modicum vtilem despiciamus, & ardua charitatis opera actualiter non habemus, sicut olim Sancti qui pro fratribus animas posuerunt. Item sublimia virtutum exercitia pauci habemus, vt eximiæ obedientiæ, perfectæ patientiæ, humilitatis præcipuæ, & pauperatis extremæ. Si ergo istis caremus & adhuc orationis studium postponimus, in quo gloriari de nostra religione poterimus, nisi fortè de solo nomine & exteriori habitu, & verbis scripturæ quæ in foliis & in ore magis quàm in affectu & opere gestamus? Denique religiosus orationem non frequentans, reuerà non solum est miser & inutilis, quinimò coram Deo fert animam mortuam in corpore viuo. Hæc & alia grauissimè Beatus Bonauentura quocum sentit Illustrissimus Caietanus, dam negat religiosi augusto nomine dignum esse eum qui non saltem semel in dies singulos, seponit aliquantulum temporis tum diuinis beneficiis, tum priuatis suis necessitatibus atque miseris

Ll 3

iden-

Opusc.
de per-
fectione
vita c. 5.

In 2. 2.
q. 82. 2. 2

identidem animo versandis. Quomodo namque (inquit) effectus sine causa, & finis absque medio, insularis portus absque navigatione haberi nequit; sic neque perfectionem ad quam quidem tendere tenetur religiosus, absque precatōnis studio adipisci potest.

c. 10. vi-
ta.

Diuum quidem Franciscum aiunt solitum dicere orationis gratiam viro religioso imprimis esse desiderandam, neque verò posse quemquam sine ipsa in Dei prosperari seruitio, atque adeò quibus poterat modis, fratres suos ad eius studium excitabat.

Hist. S.
Domi-
nici lib.
3. c. 17.

Sanctus autem Thomas religiosum orationis praesidio destitutum similem esse volebat militis in praelio nudi atque inermis: qui ob eam ipsam causam hostium pateret telis facilèque vulneraretur. Ex his conficitur non modò vt se ipse locupletet religiosus caelestibus donis, ei imprimis colendam orationem, verum etiam vt ne grauius à Deo plectatur, quippe qui non id agat ad quod vocatus est. Neque verò mihi obiciat quisquam, se minùs orationi incumbere, quòd non ea experiatur in eius vsu mentis solatia quæ sibi proposuerat. Iam enim supra disputatum est non metiendum caelestium solationum aut quantitate aut suauitate, orationis germanum solidumque fructum. Sed neque tam est sui parcus Deus,

tam.

ramque diuinarum oblectationum auarus,
vt eas tibi recuset si te cum orando præstas
quem debes. Videmus enim quandoque
sæculares. (verba sunt Bonauenturæ) ad
huc in statu peccati positos, ex multo o-
rationis vsu, magnâ deuotionis plerum-
que perfundi dulcedine, quæ licet ex ve-
ræ charitatis radice non profluat, ostendit
tamen Deus per hoc quàm paratus sit
iustis gratiam deuotionis infundere, si
non negligent quærere, qui adhuc in pec-
cato politis, sed per orationis studium
eius se familiaritati quoquo modo ap-
plicantibus, suæ dulcedinis experientiam
non abscondit. Quid erit fidelibus ami-
cis, si sic se dulcem quandoque Deus ex-
hibet adhuc inimicis? Quid ergo reli-
giosi excusationis habent prætere, qui
diuinæ dulcedinis expertes sunt, quam
etiam sæcularibus si studiosè quæsierint vi-
demus non negari? Vnde Beatus Ber-
nardus. Arguit nos pro certo negligentia
& incuriæ ipsa inopia nostra. Haecenus Bo-
nauentura.

De pro-
fect. re-
lig. lib. 2
c. 69.

Serm.
17. in
Cana.

At opponunt alij valetudinis iactu-
ram, nec sibi per eam integrum esse ora-
re. Sed velim ab his etiam atque etiam per-
pendi quantâ animi magnitudine, quàm
forti pectore, tum à Beato Xauiero, tum
à tribus illis Sanctissimis. Aegypti Patribus
Ll 4 quos

quos supra commemorauimus orando perseveratum sit, quos certè ne acerbissimorum quidem dolorum morsus, neque à demonibus ipsis inflicta verbera & pœnæ, ab huius virtutis cultu auertere potuerunt: mirum pluris eis erat mentis quàm corporis incolumitas, quàm quidem orationis vusu effici multà didicerant experienciâ. Verùm id quidem est, non eandem vniuersis orandi præscribendam esse mensuram, alijs id operæ laborisquæ diutius ferre valentibus, alijs non item. Sed quod tempore detractum erit, id crebritate frequentique iteratione compensetur, vt etiam supra monuimus. Quæ quidem orandi ratio infirmioribus & quorum tenuior est valetudo, caputque imbecillius, congruit maxime. In hac autem re caput est vt quisque sincerè sine vllò dolo fucòvè, tamquam is qui eius rei Deo rationem est redditurus, tantum orationi tribuat temporis, quantum illi & per maiores suos licebit, & per valetudinem.

Iam verò si tanta cuiuslibet incumbit religioso orandi necessitas, quanta ea erit in præsidibus, iisque qui alios & moderantur & regunt. De qua quidem re luculenter Gregorius ac disertè quodam loco. Sit (inquit) rector interiorum curam, in exteriorum occupatione non minuens,

2. parte
pasto-
ralis c. 7

tuens, ne exterioribus deditus ab intimis corruat. Pergit grauius castigare eos moderatores, qui orationis studio valere iusso, toto cordis adnifu secularibus curis inferuiunt, hasque cum adsunt, se agere exultant: ad has verò etiam cum desunt, diebus ac noctibus cogitationis turbidæ æstibus anhelant. Voluptatem namque censent si actionibus deprimuntur, laborem deputant si in terrenis negotiis non laborant. Sicque fit, vt dum vrgeri se mundanis tumultibus gaudeant, interna quæ alios docere debuerant, ignorent. Vnde subditorum vita torpescit. Hæc & alia multa Gregorius longè præclarissima, quæ mihi ad finem properanti longiora forent.

Idipsum nescio an etiam efficacius commendet Sanctus Bonauentura, aureâ illâ tractatiunculâ de sex alis Seraphim, quo quidem loco sextam & vltimam aulam Mystici Seraphim, id est prælati, cuius accessione perficiantur cæteræ, quæque desiderata, ferè inuiles sunt, vult esse orationis assiduitatem & deuotionem (vt ipse loquitur) ad Deum, per quem & zelus iustitiæ accenditur, & pietas compassionis infunditur, & patientia roboratur, & exemplum bonum conditur, & discretio clarificatur: hæc enim quin-

Ll 5 que,

que, tanquam alas quasdam tribuerat præ-
lato, quas quidem sextæ huius superuentu
perfici, atque adeò neque sine ea ipsa habe-
ri, fusè ab eo sacrarum litterarum auctori-
tate demonstratur.

Porro præscribit ut non pro se tantum
Deo supplicet, verùm etiam pro sibi com-
missis omnibus, quorum quidem nisi diui-
nâ ope adiutus, regimini, eustodiæque nul-
la ratione par esse possit. Etenim nisi Do-
minus custodierit ciuitatem, frustra vigilat
qui eustodit eam. Atque quemadmodum
sequester est ipse Deum inter, & sibi sub-
ditam multitudinem, Deique partes agit
docendo eam, corripiendo, consolando:
sic eius etiam est sibi subditorum curare ne-
gotia apud Deum, eaque ipsa promouere,
atque ab eo variâ illis dona exorare, & in
vniuersum quidquid eorum prodesse po-
test salutis atque incolumitati precatio-
ne suâ prouidere: cum eius referat & ve-
rò agat personam qui de se pronuntiabat:
Ego sequester & medius fui inter Deum
& vos.

Et quoniam varijs negotiorum cura-
rumque distrahitur distineturque molestis
occupationibus, neque illi ad supplican-
dum diutius, suppetit otium, suadet saltem
ut frequenter, aliquantum ijs surripiat tem-
poris quo quasi furtim & tactim id mune-

ris obeat, tum ne (inquit) in dissuetudinem orandi veniat, tum ne à Deo alienus efficiatur, tum ne gratia diuinæ propitiationis, ei quali insensibiliter subtrahatur. Imitetur Moysen, qui licet vnicus infinitæ præesset multitudini, ei que iussa capeßere reuerti, & ad obluendum procliu, creberrimè tamen tum orationis tum consilij causa in tabernaculum fœderis itabat:

Neque verò quia minus ei orare licet, idcirco orationem negligat: id enim sibi persuasum habeat (monitum est Bonauenturæ) quod quia pro alijs debet ex officio orare, dabitur ei propter alios copiosior orandi gratia, vt quibus prodest agendo, etiam orando proficit. Et quoniam varia ei sunt agenda, variarumque incumbunt procuraciones rerum, ea omnia (si Bonauenturam audier) oratione saltem mentali, id est breui iaculatoria præueniet, & ad omnes euentus ea ipsa sese munit: petetque sibi à Domino salubriter inspirari quæ à se velit effici, eorumque euentum ad salutis suæ dirigi profectum. Sicut enim, inquit, nauta præuidens tempestatem, festinat sapius ingredi portum securum: ita Prælati ad orationis portum continuè confugiat, vbi omnes periculorum collisiones euadat, & in omnibus agendis plus orationi fidat quàm propriæ industriæ vel labori. Vsurpetque
 frequen-^{2. Para. 20.}

frequentè illud è sacris litteris. Cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui vt ad te oculos nostros dirigamus.

Const.
parte 4.
c. 10. §. 5.

His consentaneè suis præscribebat Beatus Ignatius, dum in hæc verba scribens, Rectoris inquebat officium erit in primis oratione & Sanctis desideriis totum collegium velut humeris suis sustinere. Alteros nimirum Athantas eos esse iubebat.

Atque vt ad ea quæ ad omnes attinent sese referat sermo, & tam de iis quæ præstides, quàm quæ spectant subditos differamus: operæ pretium visum est vnum & alterum de infinitis subiicere monitum orationi (cuius quidem ea est religioso viro necessitas, quæ est aquæ, piscium generi) bene ac fructuosè instruiendæ. Primum est, vt quantum in eo erit consuetudinem sæcularium omnem fugiat, nec se ad eos nisi aut obedientiâ ducè, aut charitate magistrâ adiungat vquam; superfluaque omnia cum iis colloquia reseret penitus: si autem cum iis (quia nobis non sumus nati tantùm) erit aliquando agendum, eius quidem consuetudinis erit tractationisque mensura, vnica necessitas: vt ea cùm cessat, cesset item & colloquium: vix enim dici potest quantum orationi obsint huiusmodi cum iis qui sæculo famulantur sermocinationes, quam-

quamque Spiritum deuotionis imminuant, arque adeò extinguant. Quare ob iis dicto citiùs se expediat, & si res quidem feret, eis etiam se furtim subtrahat. Cuius facti ducem ac auctorem habebit Beatum Xauerium, de quo Torsellinus commemorat illum sæpe numero cum Malacensibus ciuibus summâ affabilitate sermonis versantem, sensim se clam omnibus subduxisse de circulo, inde diu multumque ab eis requisitum in sylua aliqua aut solitudine suppliciter orantem, aut corpus suum verberantem esse deprehensum.

Vt autem nullum orationis ex hac cum prophanis hominibus consuetudine nascatur damnum, nec quæ ab iis aut fiunt aut referuntur, animo recurrant postmodum precantem interpellatura: id tenendum omnino, vt licet corpore religiosus adsit in huiusmodi colloquiis, corde tamen quàm sit longissimè ab iis, neque verò iis vllâ ratione afficiatur, animo scilicet cogitationeque aliò versa, atque in Deum vt par est intenta atque defixa. Quod quidem à Sancto Thoma Aquinato seruatum commemoratur, qui vbi licebat ab hominum colloquiis ad amica cellulæ silentia redire, omissis omnibus cum quibus erat collocutus, qualescumque etiam

Surius
in eius
vita 7.
Martij.

etiam illi fuissent: mox ad rerum diuinarum meditationem sese recipiebat, id idque animo tam libero, & adrogandum Dominum expedito, ac si interea secum versatus fuisset. Quod utique argumento erat, ceteris quidem rebus interesse & occupari eum potuisse, sed non nisi Deo & rerum diuinarum studio & contemplatione fuisse delectatum. Quod idem de Beato Xa- uerio traditum est à Torfellino.

Alterum erat monitum, in uniuerso hoc orandi negotio sensim progrediendū, constanterque tenendum quod quis cepit, nec aut animi leuitate, aut opinatā inualetudine, aut mentis ariditate ab instituto orationis cursu recedendum. Quod quidem disertè religiosis omnibus præcipitur à Diuo Bonauentura in hæc verba. Qui orationis studio vult intendere, assuescat primò aliquando orationi vacare, deinde sepius ad orationem recurrere, tum in oratione persistere diutiùs, tandem quantumlibet frequenter orationi incumbere, nec pro fastidio aut leuitate desistere, nisi quia corporis debilitas aut vrgens necessitas, vel rationabilis utilitas inde auocat: & iterum reuertatur in id ipsum, ne per diuturnam abstractionem redeat in desuetudinem orandi & refrigescat affectus, percurrat quoque singulos modos orandi (de quibus supra Capite

De profecture
lig. 1. 2.
c. 69.

quibus
est
est
est

pite 60.) & diuersis modis suas petitiones
 formet, & diuersas petitiones attentet, vt
 tandem in aliqua deuotionis affectum
 concipiat: & illi quamdiu sibi sapit inhæ-
 reat. Si autem debilitas capitis aut corpo-
 nis impedit, tunc breuiter & sæpius oret, &
 euagationes mentis cohibeat, & sensus ex-
 teriores sub disciplina retineat, & Dei au-
 xilium ad singula humiliter inuocet, & pa-
 tienter si pro suo voto non succedit, assi-
 duè sustineat. Ipsa quoque quandoque re-
 tardatio proficiendi est via perfectionis
 dum humiliat. Et ideo piè Deus cursum no-
 strum temperat, vt longius procedat, &
 per hoc melius à superbia defendimur,
 quia sæpe nimia proficiendi securitas, &
 feruor continuatus, vires corporis ex-
 haurit.

Aureum quidem monitum, dignumque
 quod penitissimè menti infigatur. At vti-
 nam tam id esset factu, seruatuque procli-
 ue quam dictu; plures sanè haberet religio
 hac orationis virtute instructos & ornatos.
 Verùm tibi ad eam magno conandum est
 animo quisquis es religioſæ vitæ institutum
 singulari Dei benignitate complexus: quis-
 quis non Deo famularis modò (quod qui-
 dem prophanorum est hominum) at illi
 adhaerescis etiam, atque ad eò vnum es cum
 illo: quisquis demum iam à facie mundi,
 igno-

ignobiliq̄ue vulgo segregatus, degis in domo Domini, re ipsa doctus quàm melior est dies vna in atris eius super millia. Tibi, inquam, orationis virtus imprimis colenda, primas ipsa partes ac medias, ac reliquum vitæ tuæ omnis sibi vendicet.

An non id, cum infinita in te diuinæ bonitatis merita, tum illud maximè religioſæ vocationis, meritò exigunt atque efflagitant? An non id ipsum etiam vniuersum militantis, totq̄ue bellis, tum intestinis, tum externis afflictissimum Ecclesiæ corpus, cuius es non ignobile membrum, à te iure suo postulat? Quid? non te miserebit tot mortalium qui purgatorio igne, cuius quidem acerrimi sunt cruciatus, iam quidem torquentur, quiq̄ue tuis, tuiq̄ue similibus precibus vehementer confisi, eas ipsas & vehementer expetunt, & ardentè exoptant? Quid? num ore silente, siccisq̄ue oculis tantam omnis ordinis hominum stragem iacturamq̄ue, summorum, mediorum, infirmorum poteris perspicere, qui in dies singulos, æternùm damnantur? Quis nisi tu qui Dei es domesticus, eum placabit? quis eius auertet iram? quis exarmabit?

Si quis igitur in te est alienorum malorum sensus, si te Dei optimi maximi, atque de te meritissimi afficit honor, qui tot mortalium nefariis fœdisq̄ue sceleribus tam indignè

dignè violatur: Si te Ecclesię, quę te quidem matris instar tot iam annos siu suo benignè est complexa, tangit calamitas, id verò factis testare.

In te est (dicam fidenter nec minùs verè) tum inferni hiatus obstruere, tum mortales ne in eum se dent præcipites prohibere. In te est purgantis ignis vim mitigare, atque ad eò extinguere; In te violati numinis honorem instaurare, In te denique est (quid enim non efficiat oratio) Ecclesię pacem, atque ab hostibus securitatem iis profligatis atque deuictis restituere.

O te fortunatum si hæc præstas: ô quanta te hinc demigrantem manet gloria & beatitas: occurrent nimirum beatæ illæ animæ quas precibus tuis, purgante igne creptas cælo inseruisti: obuiabunt & illæ quas peccatorum cœno immerfas, dæmonisq̄ue vinculis illigatas in libertatem asseruisti. Te quę vnâ voce, summâ animi gratitudine liberatorem suum, seruatorem suum, assertorem suum, patronum suum deprædicantes in cælestium cœtum, conciliumque læti ouantesq̄; deducunt. Occurret denique tibi Deus ipse, cuius honores tuendo cõseruandoque orationum tuarũ fructum esse voluisti, latificabit te ipse in domo orationis suæ: Ibi, Ibi videbis & gustabis quã suavis est Dominus, Ibi absterget Deus orationum tuarum lacry-

M m mas

Isa. 35.
20.

Isa. 61. 3.

Isa. 66.
18.

mas, & non erit vltra luctus, neque clamor neque dolor erit vltra, quia prima abierunt. Tum erit lætitia sempiterna super caput tuum, gaudium & exultationem obtinebis: & fugiet dolor & gemitus: & quia sibi oratio diuinam vt flectat pietatem validas adhibet comites, pœnitentiam, cinerem, luctum, mœrorem. Apage hæc, procul hæc à beata illa & immortalī vita. Tunc dabo tibi (promissum, id est, eius qui fallere nequit) coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Tunc gaudebis & exultabis vsque in sempiternum in his quæ ego creo, quia ecce ego creo Ierusalem exultationem, & populum eius gaudium.

F I N I S.